

Rostra Economica

nummer 271 | jaargang 54 | oktober 2008

Een periodiek van Studievereniging Sefa

Voedselprijzen crisis

Oplossing hongersnood

Hans Eenhoorn, lid van de VN Taskforce on Hunger, en Koos Richelle van EuropeAid

Koop zonder notie

Marketingstrategieën van supermarkten: wordt de klant toch niet een beetje bedrogen?

of weet **jij***
een beter
moment om
in actie te
komen?

www.werkenbijpwc.nl

Assurance • Tax • Advisory

*connectedthinking

PRICEWATERHOUSECOOPERS

© 2008 PricewaterhouseCoopers B.V. Alle rechten voorbehouden.

Colofon

Hoofredacteur

Hanne van Voorden

Eindredactie

Michiel Majoor
Orfirah Helstone

Redactie

Melle Bijlsma
Stefan Doorn
Sanne Hettema
Tosca Hilgers
Jip Italianer
Paul van Kempen
Nadine Ketel
Steven Lenselink
Richard Nooy
Lennart Verhoef
Margarita Volodina

Met medewerking van

Prof. dr. J.J.M. Theeuwes

Columnisten

Prof. Dr. A. W. A. Boot
Prof. Dr. A. Jolink

Cartoons

Arend van Dam

Vormgeving

Yvin Hei

Adreswijzigingen

Studentenadministratie
Binnengasthuisstraat 9
1012 ZA Amsterdam

Jaarabonnement

5 nummers voor 15 euro

Voor reacties, brieven en open sollicitaties is de redactie te bereiken op:

Kamer E0.02
Roetersstraat 11
1018 WB Amsterdam
Telefoon: 020 5254024
Email: rostra@sefa.nl

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de redactie of de externe auteur overgenomen worden. De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van ingezonden stukken en behoudt zich het recht voor deze in te korten.

Oplage

3700

Advertenties

KPMG
PricewaterhouseCoopers
NIVRA-Nyenrode
All options
Ministerie van Financiën
Deloitte
Mercer
Amsterdam Business School

Tarieven op aanvraag verkrijgbaar:

Ter attentie van Acquisiteur
Sefa: Lars Dekker
Telefoon: 020 5254024
Email: externezaken@sefa.nl

Zet- en drukwerk

Thieme Media Group, Almere

Voedsel

Het is een van de eerste levensbehoeften. Een paar weken zonder dak boven ons hoofd overleven we wel, maar eenzelfde periode zonder eten betekent voor de meeste mensen de dood. Voedsel, we hebben het de hele dag tot onze beschikking (althans, wij gelukkigen in Nederland). Als het voor ons zo gewoon is, waarom zouden we er dan een Rostra Economica aan wijden?

De redenen hiervoor zijn simpel. Ook al zullen de meeste mensen bij het horen van het woord 'voedsel' niet direct aan de economische wetenschap denken, toch zijn er veel richtingen binnen de economie die er wel degelijk mee te maken hebben. Zelf studeer ik Algemene Economie en binnen deze studierichting komt voedsel vaak ter sprake. Binnen de internationale economie is het algemeen geaccepteerde idee van vrije handel van goederen natuurlijk ook van toepassing op voedsel. Waarom blijken veel (ontwikkelde) landen dan toch te proberen hun boeren te beschermen door een combinatie van exportsubsidies en importrestricties of zelfs het dumpen van bijvoorbeeld melkpoeder? Een bekend argument van Frankrijk is het beschermen van de Franse boer, maar vooral ook het behoud van het authentieke Franse landschap. De officiële argumenten van de Europese Unie (EU) voor haar gemeenschappelijk landbouwbeleid luiden het verzekeren van betaalbaar voedsel voor consumenten en de noodzaak om zelfvoorzienend te zijn wat betreft voeding. Deze argumenten zijn heden ten dage steeds minder relevant, desondanks lijkt de EU de subsidies slechts in zeer kleine stapjes te willen afbouwen.

Terwijl traditionele argumenten voor de bescherming van binnenlandse voedselproductie inmiddels achterhaald zijn, begonnen juist dit jaar een aantal landen met deze vorm van bescherming. Voorbeelden zijn Rusland, Mexico, China en Argentinië (daarover kunt u ook lezen in deze Rostra Economica). Aanleiding hiervoor is de huidige voedselcrisis, of eigenlijk: voedselprijzen crisis. Over de verschillende oorzaken van deze crisis lopen de meningen uiteen, maar de gevolgen ervan zijn glashelder. Vooral consumenten in onderontwikkelde landen worden hard getroffen door de stijging in voedselprijzen. Dit komt doordat zij relatief meer geld uitgeven aan voedsel (zo'n 50% van het budget gaat uit naar voeding) dan consumenten in rijkere landen. In sommige landen, zoals Haïti, heeft de crisis zelfs geleid tot sociale onrust en rellen. Onder andere de bovengenoemde landen hebben door het opleggen van handelsbarrières geprobeerd deze gevolgen te minimaliseren. Of dit de juiste keuze is, vraag ik me echter af. Uiteindelijk zal er een lange termijnoplossing gevonden moeten worden, bijvoorbeeld door nieuwe stukken landbouwgrond in gebruik te nemen en vooral in de zogenoemde Derde Wereldlanden efficiëntere productiemethoden toe te passen.

Economie en voedsel hebben echter niet alleen raakvlakken op het gebied van vrijhandel. Het grootste vraagstuk betreffende voedsel is dat over de oneerlijke verdeling ervan, waardoor in veel landen gebrek aan voedsel is. Nog steeds zijn er dagelijks 800 miljoen mensen die met een lege maag naar bed gaan, zo meldt de *Food and Agricultural Organisation* FAO. Ook dichterbij huis speelt het gebrek aan voedsel bij veel families een rol. Het bewijs hiervoor is het bestaan van de voedselbank, waarvan alleen al in Amsterdam 1900 mensen afhankelijk zijn.

In deze eerste editie van het nieuwe collegejaar, waarin zoals ieder jaar weer een groot aantal nieuwe redacteuren hun opwachting maakt, kunt u vanuit een economisch perspectief alles lezen over voedsel. Zo ging Rostra Economica in gesprek met twee prominenten op het gebied van ontwikkelingshulp en voedsel: Hans Eenhoorn, lid van de *Taskforce on Hunger* van de Verenigde Naties, en Koos Richelle, directeur-generaal van EuropeAid, de overkoepelende organisatie van de Europese Unie op het gebied van ontwikkelingshulp. Tevens kunt u lezen wat precies de oorzaken zijn van de voedselprijzen crisis en hoe deze op te lossen is. De meer bedrijfskundig geïnteresseerden onder u kunnen meer te weten komen over de verschillende marketingstrategieën van supermarkten. Tot slot wil ik u graag wijzen op een nieuwe rubriek (welke gezien kan worden als een voorproefje op de veranderingen die dit jaar gaan komen), namelijk de 'FEB vraag'. Hierin legt de redactie een stelling binnen het thema voor aan u: studenten van de FEB.

Hanne van Voorden

Hoofredacteur Rostra Economica

Oplossing hongersnood: een kwestie van input en output?

6

Gecombineerd interview met Hans Eenhoorn en Koos Richelle

De door de media benoemde voedselcrisis en een Rostra Economica met het thema 'Voedsel'. Een gecombineerd interview met VN Taskforce on Hunger lid Hans Eenhoorn en Director General van EuropeAid Koos Richelle.

Het brood wordt duur betaald

12

De prijs van voedsel is de afgelopen jaren sterk gestegen. Dit stelt veel landen voor grote problemen en bedreigt de voedselvoorziening van de allerarmsten in de wereld. Waar komen de hoge voedselprijzen vandaan? En wat moeten beleidsmakers doen om de crisis het hoofd te bieden?

Bio-logisch?

16

De biologische landbouw sector is groeiende. Toch wil de consument nog niet massaal aan de bio-producten. Wat is de zin en onzin van deze producten en kan het wellicht uitkomst bieden voor milieu-en voedselproblematiek?

Koop zonder notie

18

Maar liefst 51% van de bezoekers van een supermarkt koopt een artikel waarvan de aankoop niet gepland was voorafgaand aan het bezoek. Voor supermarkten is dit reden om de winkel met zorg in te richten. Hoe stuurt een supermarkt de bezoeker in zijn keuze-proces? Wordt de bezoeker zo goed mogelijk bediend of ook een beetje bedrogen?

Paniek in de graanschuur

22

De graanschuur van de wereld, zo staat Argentinië ook wel bekend. Ondanks dat het land zelf zoveel voedsel produceren, wordt Argentinië ook getroffen door de voedselcrisis. Wegblokkades legden het land weken stil en de schappen in de supermarkten waren leeg. Hoe kan in een land waar zoveel voedsel geproduceerd wordt toch een dergelijke voedselcrisis ontstaan?

Veel van onze klanten eten Halal **24**
 Hoewel Nederland al jaren een van de welvarendste landen ter wereld is, zijn er de afgelopen jaren talloze voedselbanken opgericht. Waarom zijn ze er en wat doen ze?

FEB vraag (nieuwe rubriek!) **26**
 In deze nieuwe rubriek gaat de redactie elke editie op zoek naar jouw mening over het thema van de Rostra Economica. Ditmaal vroegen we een aantal studenten naar de oorzaken van de voedselcrisis.

Plokgeld en opgeld **36**
 In principe kan alles geveild worden, van vee tot uitzendrechten. Maar welke vormen van veilingmechanismen zijn er? En welke problemen doen zich voor? Verder de problemen van de UMTS-veiling en hoe je zelf geld kunt verdienen door een euro te veilen.

Voedsel voor mensen of machines **40**
 De wereld is op zoek naar een goede alternatieve brandstof en bio-brandstoffen wordt vaak genoemd als dé oplossing. De productie ervan legt echter beslag op landbouwgrond en wordt daarom gerelateerd aan de stijgende wereldvoedselprijzen. Geheel in stijl van dit nummer zoomt Rostra Economica daarom in op deze kwestie.

En verder:

Sefafont	28
Interview met Jules Theeuwes	30
Niet verplicht, wél aanbevolen!	32
Geschiedenis van de economie Albert Jolink	34
X jaar geleden in de Rostra	35
FSR	39
FEB Flits	42
Student in buitenland Caïro	44
Studieverenigingen	45
Column Arnoud W. A. Boot	46

Oplossing hongersnood: een kwestie van input en output?

Dubbelinterview met Hans Eenhoorn en Koos Richelle

Tekst: Stefan Doorn en Margarita Volodina

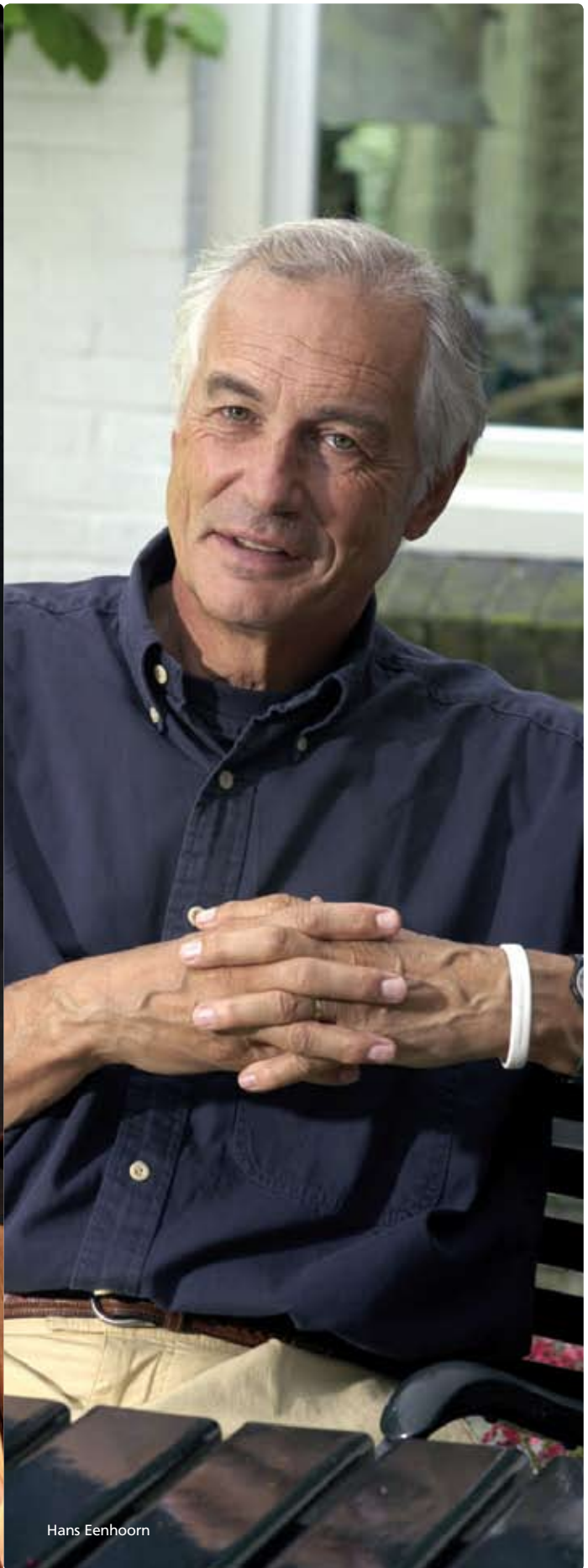
Hans Eenhoorn en Koos Richelle hebben een gezamenlijk doel: een betere wereld. Als lid van de VN Taskforce on Hunger heeft Eenhoorn bijgedragen aan de ontwikkeling van een plan om één van de Millennium Development Goals (MDGs) te bereiken, namelijk het halveren van de honger wereldwijd per 2015. Richelle is een invloedrijk man wat betreft het bereiken van die doelstellingen. Als Director General van EuropeAid is hij eindverantwoordelijk voor de verdeling van ongeveer 8 miljard euro aan ontwikkelingshulpbudget. Zelf noemt hij de organisatie geksherend de geïnstitutionaliseerde sinterklaas van Europa. EuropeAid is de uitvoerende instantie van de Europese Commissie op het gebied van ontwikkelingshulp.

Cliché: er sterven 12 miljoen mensen per jaar aan de gevolgen van ondervoeding. Cliché: een miljard mensen lijden aan welvaartsziekten zoals obesitas en hart- en vaatziekten terwijl een miljard mensen niets te eten hebben en ziek worden van de honger. Cliché: ontwikkelingshulp bereikt lang niet altijd de onderste laag van de maatschappij waar het juist nodig is. Uitspraken als deze zijn schijnbaar geen reden om bij stil te staan. Dat komt deels omdat deze realiteit eigenlijk nooit anders is geweest sinds onze jeugd. Twee Nederlanders staan er echter wel dagelijks bij stil. 'Iedere keer als ik op reis ga raak ik onder de indruk, geëmotioneerd, van dingen die je daar ziet. Maar je kunt daar niet blijven zitten en meehuilen over hoe erg het is, er moet iets aan gebeuren', uitte Director General Koos Richelle in Brussel aan ons. Zowel Richelle als Eenhoorn verschaften ons een dieper inzicht in de hedendaagse voedselproblematiek: waar wordt voor gepleit en wat zijn de ondernomen acties.

Voedsel 'PRIJZEN' crisis

Hans Eenhoorn stond erop om een misvatting uit de wereld te helpen, omdat de

media de wereldwijde verergering van een al heersende hongersnood als een voedselcrisis bestempelt. Ook wij gebruikten deze term in ons verzoek om een interview. Over de voedsel 'prijzen' crisis wilde hij wel praten. Een tekort aan voedsel op de wereld is namelijk niet het probleem. Het zijn de voedselprijzen die wereldwijd honger en opstanden veroorzaken. Tussen februari 2007 en februari 2008 zijn de prijzen van voedingsmiddelen gemiddeld genomen gestegen met 39%. De reële prijs van rijst steeg in maart naar het hoogste peil sinds 19 jaar en de reële prijs van tarwe bereikte zelfs het hoogste peil in 28 jaar. Media berichten vaak over een aantal oorzaken van deze prijsstijgingen: de groeiende wereldbevolking, de stijgende prijzen van fossiele brandstoffen, het gebruik van voedingsgewassen voor biobrandstof, de stijgende prijzen van kunstmest en de klimaatverandering'. Belangrijk is echter om ook de achtergrond van het probleem te begrijpen. Ontwikkelingslanden zijn in de afgelopen twee tot drie decennia door internationale financiële instanties aangespoord om zich toe te spitsen op exportgerichte *cashcrops* als koffie, cacao en katoen, waardoor er minder aandacht besteed werd aan de lokale productie van 'staple crops', die nodig zijn om de bevolking te voeden. Verwijdering van tariefmuren voor landbouwproducten werd de ontwikkelingslanden opgelegd terwijl de landbouwmarkten in de Westerse landen beschermd bleven. Zwaar gesubsidieerde producten zouden voortaan gedumpt worden, waarbij de lokale voedselproductie verder ondermijnd werd. Bij het minste of het geringste raakten de ontwikkelingslanden hierdoor in een neerwaartse spiraal en

veranderden ze van netto exporteurs van voedsel (zoals in de jaren '70), naar grote importeurs.

Om te illustreren wat het effect is op de mensen die hierdoor getroffen worden haalde Eenhoorn een voorbeeld aan uit een van zijn eigen ervaringen in Afrika. 'Ik zag daar 'skeletons' langs de weg lopen op zoek naar iets te eten. Je kon de mensen voor je ogen dood neer zien vallen. Een beeld waarvan ik tijdens het reizen zei: 'Hier moeten we iets aan doen. Maar je kunt er niets aan doen, want als je het beetje eten dat je bij je hebt gaat uitdelen dan heb je de kans dat ze elkaar afmaken, en in het slechtste geval, dat ze jou afmaken.' Ook was hij zeer ontdaan van het aanzicht van zwangere meisjes die er door ondervoeding niet ouder uitzagen dan acht of negen jaar oud, maar in werkelijkheid al vijftien of zestien jaar waren. Hoewel mensen in armoede vaak de luxe van het in de toekomst kijken niet hebben, gingen de gedachten van de afgezant van de VN Taskforce on Hunger uit naar wat er van die ondervoede moeders en hun ondervoede kinderen terecht zou moeten komen. Richelle

licht uit een meer beleidsmatigere optiek toe dat internationaal gezien cynisch genoeg met name sinds 9/11 (2001) tot de 'gewone wereld' doordrong wat in ontwikkelingskringen al langer werd beleden: een wereld met zulke grote verschillen is structureel onhoudbaar. Daar vulde hij bij aan dat deze ontwikkeling gepaard ging met een vrijwel directe stijging in de budgetten voor ontwikkelingshulp. 'Als wij ze niet helpen zullen ze naar de rijkere landen toestromen om een beroep te doen op de rijkdom, waar ze ook het recht op hebben. En op welke gronden zouden wij het recht hebben hen dat te ontzeggen?'

Acuut versus chronisch

'We zijn begonnen met een *needs assessment*', aldus Richelle. 'Vroeger hadden we witte olifanten, slecht onderbouwde projecten. Veel donoren deden ook alles op zichzelf. Dat is veranderd. Met name voor grote crises werkt de internationale gemeenschap op basis van een zoveel mogelijk gezamenlijk *needs assessment*, waarvan de leiding meestal bij de VN of de Wereldbank ligt om er voor te zorgen dat iedereen het eens is over de analyse.' Hij doelt hier-

mee op de in gang zijnde analyse van de acute hongersnood die de voedselprijzen-crisis als oorzaak heeft. Dat is een andere soort analyse dan Eenhoorn en de zijnen twee jaar terug aan de VN gepresenteerd hebben. Het rapport van de VN Taskforce on Hunger heeft namelijk als doel de problemen in de eerder genoemde clichébeelden te bestrijden door middel van het aanpakken van de chronische honger. Of de beperkte hoeveelheid beschikbaar budget naar acute of chronische hongerbestrijding moet gaan is één van de belangrijkste afwegingen in dit terrein van de ontwikkelingshulp.

Richelle schat dat de acute hongersnood zich in acute vorm in pakweg tien tot vijftien landen heeft gemanifesteerd. Die landen worden ook direct geholpen, onder andere door ECHO, het directoraat generaal in Brussel verantwoordelijk voor noodhulp. Binnen de commissie is een voorstel gedaan om één miljard aan overschotten van landbouwsubsidies voor dit probleem aan te wenden, zodat de effecten van de voedselprijzen-crisis snel te lijf gegaan kunnen worden via EuropeAid. Op

Koos Richelle

Koos Richelle (1949) studeerde Nederlands Recht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Voordat hij zich in de Europese instituties ging begeven was hij onder andere Director-General Welzijn bij het tegenwoordige ministerie van VWS, Director-General Internationale Samenwerking bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Project Director-General bij het Ministerie van Sociale Zaken. Daarna, in 2001, werd hij benoemd tot Director-General bij DG 'Development' en op dit moment is hij Director-General van EuropeAid Co-Operation Office.

dit moment is het plan echter nog politieke kwestie, aangezien het niet door alle partijen goedgekeurd wordt dat landbouwsubsidies zomaar een andere bestemming krijgen. Mocht het geld bij EuropeAid belanden om ingezet te worden als donaties, dan zal het aan voornamelijk korte tot middellange termijn oplossingen uitgegeven worden. Richelle benadrukt meerdere malen dat hulp op een structurele manier gegeven moet worden, met een helder oog op de duurzaamheid van de hulp. Dat oplossingen er voor de langere termijn moeten komen is iets waar zowel Richelle als Eenhoorn het over eens zijn.

Lange termijn oplossingen behoren gepaard te gaan met lange termijn doelstellingen. In de praktijk is dit ook het geval. Doelen zijn er in de vorm van Millennium Development Goals (MDGs). Deze MDGs gaan bijvoorbeeld over de halvering van de honger en de armoede, het terugbrengen van kindersterfte, ziektebestrijding, enzovoorts. Om te onderzoeken hoe de MDGs het best bereikt kunnen worden zijn *Special Taskforces* opgesteld. In 2005 was er een *General Assembly* van de VN waarin de gerapporteerde aanbevelingen aan alle leden gepresenteerd zijn. Net als dat de doelstellingen in eerste instantie door alle staatshoofden ondertekend zijn, werd zo ook de intentie om aan deze aanbevelingen te voldoen uitgesproken. Ook werd onderschreven dat de rijkere landen 0,7% van hun Bruto Nationaal Product (BNP) beschikbaar zouden stellen voor ontwikkelingshulp. Uiteindelijk zijn er maar vier landen die zich systematisch aan deze afspraak gehouden hebben, waaronder Nederland. De implementatie van de aanbevelingen in de rapporten werd deels overgelaten aan het eigen initiatief van de ontwikkelingslanden. Het financiële potje is dus lang niet zo groot als dat het volgens de gemaakte afspraken zou moeten zijn en de ontwikkelingslanden blijven zich in hun eigen tempo ontwikkelen. Het komt er dus op neer dat de lange termijn doelstellingen tezamen met de lange termijn oplossingen niet tot voldoende daadkracht leiden.

‘Ze zijn een leidraad voor ons’, antwoordt Richelle op de vraag in hoeverre EuropeAid afgestemd is op de MDGs. ‘Wij moeten ook rapporteren wat we eraan bijdragen.’ De bijstand die EuropeAid levert is gebaseerd op de behoeftes van de landen.

‘Je begint met luisteren en praten, maar als ze aangeven dat ze graag samenwerking op het gebied van educatie en infrastructuur willen, dan is dat enkel de eerste stap. Dan moeten nog de beslissingen worden genomen om projecten te initiëren. Die beslissingen worden hier genomen.’ Het zijn dus lange termijn oplossingen waar Brussel op doelt. Maar landen moeten nog altijd zelf aangeven welke problemen in hun ogen prioriteit genieten. Een dergelijke

‘Je moet ze niet een vis geven, maar je moet ze leren om te vissen.’

afstemming tussen behoeftes en lange termijn problemen zijn tot op heden echter allesbehalve vanzelfsprekend geweest.

Wat is er misgegaan?

Het lijkt redelijk voor de hand liggend dat het financieel bijstaan van ontwikkelingslanden op een weloverwogen, structurele manier uitgevoerd moet worden. In de praktijk blijkt dit principe echter nauwelijks te worden toegepast. Logischerwijs is het doel van ontwikkelingshulp: ‘ontwikkelings’ hulp. ‘Bijstand aan de armere landen is voornamelijk voortgekomen uit charitas en schuldbewustzijn uit een koloniaal verleden. Daarom is het altijd gefocust geweest op de input in plaats van de output: hoe meer je gaf, hoe beter je was. Wat ermee gebeurde was niet zo belangrijk. Wat ik altijd zeg’, vervolgt Richelle, ‘het bureaucratisch orgasma binnen de ontwikkelingssamenwerking was de goedkeuring van het project. Ongeacht het resultaat. Want dat gaf een goed gevoel.’ Kortom, de hulp was er, maar zonder het oogpunt van daadwerkelijke vooruitgang.

Verder vertelt hij aan ons wat hij eigenlijk in bijna al zijn interviews zegt: ‘We zijn tenslotte al 50 jaar bezig met ontwikkelingssamenwerking en er is niet één ontwikkelingsland van de grond gekomen uitsluitend op grond van die samenwerking.’ De reden hiervoor begint duidelijk te worden. Meerdere zaken deugen niet aan de manier waarop donorgeld besteed wordt. Tijdens het uitoefenen van zijn functie heeft Richelle in een zogenaamde donor-

atlas een aantal gegevens bij elkaar laten zetten. Een van de uitkomsten was dat officiële donoren (dus niet eens de NGO’s) in Tanzania tezamen in de sociale sector gezamenlijk 476 projecten subsidieerden. De lokale Minister van Financiën bleek dit helemaal niet te weten: ‘Heb je ook de adressen toevallig? Of een overzicht van wat ze doen?’. ‘Dat is rampzalig voor de ontwikkeling van een land’, aldus Richelle. ‘Als je een lek in je huis hebt laat je ook

geen 28 loodgieters binnen. Zeker niet als al deze loodgieters hun gang gaan zonder ook maar iets met elkaar af te stemmen. Zo gaat het dus wel met donoren. Soms heb je er wel veertig per ontwikkelingsland die helemaal niet of nauwelijks met elkaar communiceren. Want iedereen is autonoom en kan doen wat hij wil. Op EuropeAid zal vast ook wel wat aan te merken zijn, maar op het punt van verantwoording afleggen zijn we toch wel heel ver gevorderd. Alles wat we doen staat onder controle van de lidstaten en – sinds kort ook in versterkte mate – van het Europees Parlement. Maar wat ik graag zou zien is dat niet alleen de Commissie (ex ante en ax post) wordt gecontroleerd in zijn activiteiten, maar dat we er eens toe zouden overgaan dat alle donoren hun plannen ten aanzien van een ontwikkelingsland met elkaar zouden bespreken en tot afstemming zouden komen. Niet als *ganging-up* tegen een ontwikkelingsland. Integendeel: idealiter onder leiding van dat ontwikkelingsland. Geen coördinatie om de coördinatie. We moeten uitkijken dat overheid niet overheid wordt’, zegt Richelle treffend.

Een punt van kritiek dat op de hulpverlening geuit kan worden gaat over de incidentele aard van deze hulpverlening. In principe is er niks mis met liefdadigheid en dienen NGO’s en ander particulier initiatief ook zeker hun doel. Maar zonder een switch van input- naar outputgerichtheid en van korte naar lange termijn blijft het hobbyisme. Ter illustratie kan gedacht worden aan het opzetten van schooltjes

zonder het ministerie van Onderwijs ervan op de hoogte te brengen, als er überhaupt al een ministerie van Onderwijs aanwezig is. Helaas kan zo'n project dus nooit langdurig een succes blijven. De hulpverleners gaan weer weg als de klus geklaard is. Maar wie levert er nieuwe boeken aan en wie betaalt de leraren? Je hebt de overheid nodig. 'Zo was bijvoorbeeld Live-

maar ze hebben geen hengels, geen aas en geen vriezer voor opslag.'

Corruptie is een ander probleem dat om de hoek komt kijken bij het leveren van financiële bijstand. Het is een thema waar Eenhoorn graag extra inzicht in geeft. 'In Malawi was het bijvoorbeeld interessant dat de hongersnood gedurende een pe-

door de afwezige voedselvoorraden volgde een hongersnood. Iedereen weet dat geld zijn doel helaas niet altijd bereikt in Afrika.' Richelle daarentegen blijkt allerminst aangedaan door de gedachte aan corruptie. Raar is dit niet als je bedenkt dat hij jaarlijks moet tekenen voor de juiste besteding van een ruwe 8 miljard euro. Temeer omdat dit geen blanco cheque meer is voor de ontvangende landen, zoals vroeger regelmatig het geval was. Naast het feit dat de ontwikkelingshulp omkleed is met contracten, wordt ook actief werk gemaakt van de opsporing en aanpak van fraude. Richelle heeft gemiddeld honderd corruptiezaken voor onderzoek open staan. In de helft van de gevallen blijkt dit vals alarm, maar de andere helft van de gevallen vraagt nader onderzoek. In een aantal situaties blijken de aantijgingen gerechtvaardigd en wordt er zelfs geld teruggevorderd. In de ernstigere gevallen wordt ook aangifte bij Justitie gedaan. Het wordt duidelijk dat corruptie daar heerst waar het bestaansruimte heeft. De outputgerichte aanpak van ontwikkelingshulp draagt bij aan het feit dat hulp afkomstig van EuropeAid beter besteed wordt. Voortdurende monito-

'Je kon de mensen voor je ogen dood neer zien vallen.'

Aid in de jaren '90 goed om de aandacht op een groot probleem te vestigen' vertelt Eenhoorn nadat we hem uitdagen met een voorbeeld over voedselhulp die niet verder is gekomen dan de douane van een Afrikaans land. 'Voedselhulp brengen zonder precies te weten waar het terecht komt is niet altijd even zinvol. Je moet ze niet een vis geven, maar je moet ze leren om te vissen. Ze weten wel ongeveer hoe het moet

riode werd veroorzaakt door de overheid zelf. Er waren graanvoorraden, maar er werd door internationale organisaties zoals de Wereldbank aangedrongen om deze te verkopen zodat de betalingsbalans zou verbeteren. De ministers vonden het een prima idee, omdat ze het altijd wel kwijt konden aan een bekende van hen en hierdoor zelf 25% in eigen zak konden steken. De oogsten dat jaar waren dramatisch en

Hans Eenhoorn

Hans Eenhoorn (1941) studeerde Economie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Na zijn studie trad hij in 1969 in dienst bij Unilever, waar hij tot 2001 werkte. Zijn laatste functie betrof Senior Vice President van de wereldwijde Foods Division. Na zijn pensionering in 2001 werd hij uitgenodigd om deel te nemen aan de Taskforce on Hunger van de Verenigde Naties. Ook is hij lid van het Internationale Hoofdbestuur van SOS-Kinderdorpen. Begin 2007 is hij benoemd tot Associate-Professor voor Voedselzekerheid en Ondernemerschap aan de Universiteit van Wageningen.

ring, betaling in termijnen na het nakomen van afspraken en keiharde aanpak van fraude maken dat Richelle relatief gerust kan zijn over de juiste besteding van ontwikkelingsgeld.

Werken aan een oplossing

‘Waarom zijn mensen zo arm? Waarom zijn ze zo lang arm gebleven? En waarom lukt het ze niet om uit de armoedeval te komen?’ Het is een handje gegrepen uit het gros aan deelvragen die Eenhoorn samen met de Taskforce bestudeerd heeft, met name in Afrika, om de aanbevelingen wat betreft de hongerbestrijding te kunnen doen. Voor het diepere inzicht dat nodig is om tot aanbevelingen te komen die Verenigde Naties waardig zijn, is de VN Taskforce on Hunger afgereisd naar zogenaamde Hunger Hotspots. Het interdisciplinair samengestelde team communiceerde met zowel de allerarmsten als de regeringsleiders. Een zeer gedetailleerd businessplan was het product van deze inspanningen. Op de vraag waarom de implementatie van dit plan een hogere effectiviteit zal hebben dan voorheen gedane inspanningen rationaliseert professor Eenhoorn: ‘Er waren geen holistische plannen, enkel een onderzoek hier en een project daar.’ Verder benadrukte hij dat het rapport internationaal wordt gezien als een onderdeel van een

lang onderzoek is de belangrijkste conclusie die Eenhoorn's team heeft getrokken dat Afrika zelfvoorzienend moet worden. Ongeveer 70% van de bevolking woont namelijk op het platteland. Tweederde daarvan heeft een stukje eigen grond om te bewerken. Deze mensen hebben echter een tekort aan middelen en worden uitgebuit. De Director General denkt er echter anders over. Hij vertelde ons enigszins laconiek: ‘Het is misschien een romantische gedachte dat kleine boertjes met een halve geit en driekwart koe voor zichzelf zouden kunnen zorgen. Maar wat gebeurt er als de koe dood gaat? Of iemand in de familie ziek wordt? Uiteindelijk zul je ook in ontwikkelingslanden gericht aan schaalvergroting moeten doen’, aldus Richelle, die daarmee volgens Eenhoorn ook voorbij gaat aan de aanbevelingen van het ‘World Development Report 2007’ van de Wereldbank, om in de armste landen vooral de kleine landbouw te steunen. Richelle ziet hier hooguit een korte termijn oplossing in. Deze controversie zelf al bedacht hebbende vroegen wij Eenhoorn of het niet beter was om tot een grootschalige benadering bij de productie van voedsel over te gaan. Zijn standpunt hierin was helder: grootschaligheid is niet de oplossing. ‘Ten eerste, geen enkel land in de wereld heeft grote economische ontwikkelingen door-

een handjevol mensen rijker wordt en de rest arm blijft. Dit zou alsnog de corruptie aan kunnen wakkeren. Grootgrondbezitters hebben namelijk vaak vrienden in *higher places*. Welke visie ook een grotere universele waarde kent, het blijft aan de ontwikkelingslanden om aan de bel te trekken en hun meest directe behoeftes kenbaar te maken.

Voor mensen die zestig tot zeventig procent van hun budget uitgeven aan voedsel zullen de hogere voedselprijzen dramatische gevolgen hebben tenzij er hulp komt. Maar, zoals altijd, is het financiële bijstandspotje niet groot genoeg om het probleem grondig genoeg aan te pakken. Althans, het is niet zo groot als het zou zijn als alle staatshoofden zich aan hun diplomatieke beloftes gehouden zouden hebben om 0,7% van 's lands BNP af te dragen. Omdat er in ontwikkelingsgebieden frequent nieuwe crises zich aandienen, rijst ook het vraagstuk van chronisch versus acuut. Of nog concreter: verhelp je de noodlijdenden vandaag of investeer je de middelen in een duurzamer beleid waarin over een aantal jaren pas de vruchten van plukt? Maar als je het in morgen investeert loop je het risico dat een terugval door een plaatselijk conflict alle geleverde inspanningen teniet doet. Één ding is wel duidelijk: zolang de weledelgestrenge heren van de staat hevige debatteren en tussendoor hun achttien gangenmenu's blijven nuttigen, zullen de uitgemergelde mensen langs de weg waar de heer Eenhoorn eens reed blijven vallen. **RE**

‘Het bureaucratisch orgasme binnen de ontwikkelingssamenwerking was de goedkeuring van het project.’

integraal stappenplan om de MDGs te bereiken. Haast bagatelliserend lijkt het als Richelle aan ons uit: ‘Er ligt een rapport zoals er vele rapporten liggen. Iedere commissie denkt dat hij de totale werkelijkheid vertegenwoordigt.’ Maar het is een begrijpelijke opmerking uit de mond van een man die het overzicht over alle malaise in ontwikkelingslanden behoort te houden. Hier raken activisme en beleid verstrengeld. ‘Niet al het geld kan naar enkel één probleem stromen’, vertelt hij verder.

Ook interessant is hoe haaks de meningen van beide heren op elkaar staan. Na jaren-

gemaakt voordat het zelfvoorzienend was. Je moet je bevolking kunnen voeden zodat het productief genoeg is om andere dingen te doen. Ten tweede is het maar de vraag of het mogelijk is om grootschaligheid in Afrika te introduceren. Als je gaat mechaniseren heb je misschien een paar honderdduizend mensen nodig om die grote bedrijven in stand te houden. Waar moeten die andere honderden miljoenen heen? Naar de stad, waar onvoldoende industrie is om ze op te vangen?’ Verder maakt Eenhoorn zich zorgen over de scheve verhoudingen in een maatschappij met grootschalige bedrijven in arme landen, waarbij

Voetnoten

1. zie voor een uitgebreide analyse van de voedselprijzen crisis het artikel ‘Het brood wordt duur betaald’ op pagina 12.

Margarita Volodina is 22 jaar en is student Bedrijfseconomie, variant Financiering.

Stefan Doorn is 22 jaar en is student Bedrijfseconomie, variant Accountancy & Control.

Het brood wordt duur betaald

Tekst: Melle Bijlsma

'Als we hadden geweten dat de tarweprijs zo hoog zou worden, hadden we tarwe in plaats van papaver verbouwd', zo tekende het NRC Handelsblad op uit de mond van een boer in Afghanistan. De prijs van voedsel is de afgelopen jaren sterk gestegen. Dit stelt veel landen voor grote problemen en bedreigt de voedselvoorziening van de allerarmsten in de wereld. Waar komen de hoge voedselprijzen vandaan? Wat moeten beleidsmakers doen om de crisis het hoofd te bieden? Een overzicht.

Winkels werden leeggeroofd en auto's verbrand. Er werd vanuit de menigte geschoten op blauwhelmen van de VN. De blauwhelmen schoten terug. Tegen de tijd dat de orde was hersteld, waren er vijf doden te betreuren. Wat als een vreedzaam protest begon, liep afgelopen april in Haïti helemaal uit de hand. Nou zijn betogingen en rellen in Haïti niet buitengewoon. De aanleiding van deze rellen was dat wel: niet de president en regering, maar de hoge voedselprijzen.

Het probleem

De prijs van voedsel is al een aantal maanden bezig aan een gestage opmars. In juni 2008 was tarwe 115% duurder dan in juni 2004. De prijs van rijst steeg in diezelfde periode 143% en de wereldprijs van maïs noteerde 75% hoger. Hogere voedselprijzen raken de koopkracht van alle wereldburgers, maar de pijn is ongelijk verdeeld. In rijke landen besteedt de gemiddelde consument een lager gedeelte van haar inkomen aan voedsel, waardoor een prijsstijging minder hard aankomt. De gemiddelde Nederlander geeft iets meer dan 10% van haar inkomen uit aan eten; in armere landen is dit al meer dan 50%. Hogere voedselprijzen komen vooral daar hard

aan en zorgen voor toenemende honger en politieke onrust. Er is beleidsmakers wereldwijd dan ook veel aan gelegen om de prijsstijging tegen te gaan. Daarvoor is een goede analyse van de oorzaken ervan nodig. En dat blijkt lastiger dan gedacht.

De oorzaken

Er is geen gebrek aan mogelijke verklaringen voor de prijsstijging. Eerder het tegendeel. Allereerst zouden opkomende economieën als China en India prijsstijgingen kunnen veroorzaken. In deze landen ontstaat langzamerhand een stabiele middenklasse. Zij meten zich een westers eetpatroon aan met meer calorieën en bovenal meer vlees. De productie van vlees is bijzonder voedselintensief: een kilo vergt al snel tussen de drie en tien kilo graan. De toenemende vraag naar vlees stuwt de vraag naar graan, en de prijs daarvan, dus snel op. Een tweede potentiële oorzaak is de hogere olieprijs. De productie van kunstmest – onontbeerlijk voor intensieve voedselproductie – verbruikt veel energie. Het verbouwen van graan wordt daardoor duurder en de prijs ervan beweegt mee. Ten derde speelt de toenemende productie van biobrandstoffen een rol. Graan dat voor de productie van brandstof gebruikt

wordt, haalt het nooit naar de voedselmarkt. Het daaruit voortvloeiende lagere aanbod stuwt de prijs vervolgens weer op. Ten vierde zou de markt zélf ook wel eens een steentje bij kunnen dragen aan de prijsstijgingen. In de economisch zware tijden van het afgelopen jaar, waarin de aandelenmarkten slecht presteerden en ingewikkelde derivaten niet meer werden vertrouwd, zochten veel investeerders een veilige haven voor hun kapitaal. Van oudsher zorgen volatiele markten voor een vlucht naar goud en andere metalen. Maar investeerders keken dit keer waarschijnlijk verder en stopten een flinke hoeveelheid kapitaal in de voedselmarkt: genoeg om een flinke prijsstijging te veroorzaken (parallel aan, inderdaad, een stijging in de goudprijs). Ten vijfde zouden droogtes en slechte oogsten, voornamelijk in Australië in 2006, ook een rol kunnen hebben gespeeld, en ten zesde en slotte is er nog het gedrag van regeringen zodra de prijzen begonnen te stijgen: in een aantal landen werden exportrestricties aan de landbouwsector opgelegd, waardoor er nog minder voedsel op de wereldmarkt beschikbaar kwam.

Kortom, verdachten genoeg. Het aanwijzen van de hoofdschuldige houdt onderzoekers wereldwijd echter al een tijdje gevangen in een heuse 'whodunnit' in de stijl van Agatha Christie. Iedereen heeft zo haar eigen theorieën – en die komen niet altijd overeen. Een onderzoeker van de Wereldbank stak onlangs zijn nek uit en becij-

ferde dat de productie van biobrandstoffen de grote boosdoener was: ongeveer driekwart van de prijsstijging zou hierdoor zijn veroorzaakt. Het resterende kwart van de prijsstijging zou toe te schrijven zijn aan hogere energieprijzen. De harde conclusies uit het rapport werden vervolgens echter afgezwakt. Het officiële standpunt van de organisatie is inmiddels dat biobrandstoffen substantieel bijdragen aan de hoge voedselprijzen, maar dat de precieze bijdrage moeilijk te berekenen is. De betekenis van het onderzoek werd ook geba-

stoffen op voedselprijzen. Onderzoek van de organisatie schrijft rond de dertig procent van de prijsstijgingen er aan toe. De Nederlandse overheid houdt (bij monde van de minister van landbouw) ondertussen vol dat veranderende eetgewoonten in Azië, en niet de productie van biobrandstoffen, de boosdoener zijn. Op zich ook weinig verrassend, want die productie wordt mogelijk gemaakt door subsidies en helpt Nederland bij het halen van haar klimaatdoelen. Inclusief het gebruik van biobrandstoffen zijn die al moeilijk genoeg

beling binnen een paar jaar te veroorzaken. Ook de speculanten lijken niet de hoofdschuldige achter de hoge voedselprijzen. Op de beurs blijkt bijvoorbeeld slechts 19% van alle termijncontracten voor de levering van rijst door commerciële partijen (potentiële speculanten) aangehouden te worden. Een volledig brevet van onschuld is dit ook weer niet: zoals iedereen weet die het propedeusevak micro-economie heeft gevolgd, kan in markten met inelastisch aanbod ook een dergelijke toename van handelsvolume de prijs flink beïnvloeden.

Er is geen gebrek aan mogelijke verklaringen voor de prijsstijging. Eerder het tegendeel.

gatelliseerd; het zou eerder gaan om een discussiestuk dan om een hard statement. Het International Food Policy Research Institute houdt een iets conservatievere schatting aan voor het effect van biobrand-

om te realiseren, en zonder biobrandstoffen moet men al helemaal terug naar de tekentafel. Andere onderzoekers betogen echter weer dat eetgewoonten in Azië te langzaam veranderen om een prijsverdu-

Veel meer consensus bestaat er over het effect van exportrestricties die worden ingesteld door voedslexporterende landen. De prijs van tarwe steeg aanzienlijk zodra Kazachstan, een grote exporteur, exportbeperkingen aankondigde. En zodra India, Vietnam en Indonesië hun rijstexporten bemoeilijkten, steeg de prijs van rijst direct. Exportbeperkingen halen voedsel van de wereldmarkt en ondermijnen bovendien het vertrouwen van marktspelers

the usual suspects...

dat er in de toekomst überhaupt nog voedsel internationaal verhandeld wordt. Dat wordt direct verdisconteerd in de prijzen. Het meest waarschijnlijke scenario heeft dan ook veel weg van een *perfect storm*: de prijzen van voedsel stegen in eerste instantie door de hoge energiekosten en de productie van biobrandstof, waarna het effect werd uitvergroot door exportrestricties en speculatie op de markt. Het resultaat waren stormachtige prijsstijgingen.

De reactie

Wat staat beleidsmakers te doen? Twee dingen. In de eerste plaats moet het effect van de huidige voedselprijzen in arme landen verzacht worden. Dat betekent voedselhulp. De expert op dat gebied, het World Food Program, heeft daarvoor extra geld nodig: waarschijnlijk tussen de vijf en zes miljard dollar. Dit geld wordt op

Dat betekent niet dat beleidsmakers met de armen over elkaar hoeven te zitten, want het realiseren van lage en stabiele voedselprijzen op de lange termijn vraagt nog veel werk. Omdat er sterke aanwijzingen zijn dat de productie van biobrandstoffen een prijsopdrijvend effect heeft, zullen de Verenigde Staten en Europese Unie hun beleid en subsidies op dat vlak nog eens goed moeten heroverwegen. Stoppen hoeft niet; strengere selectie van gewassen waar brandstof uit wordt gewonnen wel. Het antwoord ligt mogelijk in nieuwe, 'tweede-generatie' biobrandstoffen. Deze worden gewonnen uit houtachtige gewassen zoals populieren en olifantengras en concurreren minder met de normale voedselproductie¹. Ook belangrijk is dat landen niet bij elke prijsverhoging naar exportrestricties grijpen. Een internationaal akkoord over dat onderwerp is al jaren punt van

lingslanden zijn daarentegen grootschalige importeurs. In veel gevallen is dat nergens voor nodig, maar mist de kennis, ondersteuning en de politieke stabiliteit om grootschalig en effectief te kunnen boeren.

De sleutel tot het oplossen van voedselproblemen op lange termijn ligt dus bij het realiseren van goed economisch beleid en politieke stabiliteit in arme landen. Goed economisch beleid betekent bijvoorbeeld investeringen in infrastructuur en irrigatie, maar ook boeren de gelegenheid geven om zich te verzekeren tegen slechte oogsten. Politieke stabiliteit is eveneens onontbeerlijk voor grootschalige voedselproductie. Zimbabwe is daarvan het klassieke voorbeeld. Het land stond ooit bekend als de graanschuur van Zuid Afrika, maar door wanbeleid nam de landbouwproductie tussen 2000 en 2008 met ongeveer de helft af. Andere landen zitten eveneens ver beneden hun potentieel.

Beide doelstellingen – het bevorderen van goed economisch beleid en het bevorderen van politieke stabiliteit – zijn zware doblers voor de internationale gemeenschap. Niet alle landen laten zich helpen en zelfs welwillende landen zijn vaak moeilijk echt vooruit te helpen. Maar internationale beleidsmakers zijn aan zet. Als het lukt, kan de beloning bestaan uit een wereld zonder honger. En één waar niemand een biefstukje voor hoeft te laten staan. ⁶⁸

Graan dat voor de productie van brandstof gebruikt wordt, haalt het nooit naar de voedselmarkt.

het moment opgehaald bij donorlanden. In de tweede plaats moet gekeken worden of de voedselprijzen op lange termijn weer omlaag gebracht kunnen worden. Hierbij krijgen beleidsmakers hulp van de markt, die zich hier van haar beste kant laat zien. De hoge voedselprijzen hebben ervoor gezorgd dat het aanbod snel lijkt te groeien; nieuw land wordt in ontwikkeling genomen en graansoorten met een hogere opbrengst worden verbouwd. De oogst voor komend jaar lijkt dan ook beter te worden dan ooit tevoren. Zelfs in Afghanistan, waar boeren vaak kiezen voor de opiumteelt, lijkt de productie van tarwe weer terug te komen. 'Als we hadden geweten dat de tarweprijs zo hoog zou worden, hadden we tarwe in plaats van papaver verbouwd', tekende het NRC Handelsblad op uit de mond van een Afghaanse boer. Als reactie op de stijging van het aanbod zijn de afgelopen tijd de prijs van onder andere tarwe en maïs weer gedaald, hoewel ze tot nu toe ver boven het niveau van 2004 blijven. Hopelijk zorgt de prijsdaling er ook voor dat exportrestricties weer worden geschrapt, wat mogelijk verdere prijsdalingen tot gevolg heeft.

discussie bij de World Trade Organization, maar de onderhandelingen lijken vooralsnog vast te zitten.

Een soms gehoorde oplossing voor de hoge voedselprijzen is om de consumptie van vlees in de westerse wereld te beperken. Zoals al eerder gezegd is voor de productie van vlees een flinke hoeveelheid graan nodig. Vermindering van die productie betekent een lagere vraag naar graan, met een prijsverlaging tot gevolg. Als we vandaag allemaal vegetariërs zouden worden, zou de prijs van graan morgen kelderen. Toch is het matigen van de consumptie niet de sleutel voor lage voedselprijzen op de lange termijn. Een zonnige voetnoot bij het voedselprobleem is namelijk dat de wereld zes, maar ook tien miljard monden voorlopig prima kan voeden, wanneer de beschikbare landbouwgrond goed wordt ingezet. Zo zijn de grootste tarwe-exporteurs ter wereld de Verenigde Staten, Australië, Canada, Frankrijk en Argentinië. Over het algemeen ontwikkelde landen die hun eigen bevolking moeiteloos voeden en daarnaast nog kunnen exporteren. Veel ontwikke-

Alle voor dit artikel gebruikte bronnen zijn op verzoek beschikbaar.

1. zie voor een uitgebreide analyse van biobrandstoffen het artikel hierover verderop in de *Rostra Economica*.

Melle Bijlsma studeerde Algemene Economie aan de UvA en volgde afgelopen collegejaar een masteropleiding Economie aan de London School of Economics.

Amsterdam Business School

Voorlichtingsavond

woensdag 29 oktober 2008 om 19.00 uur

» *Thinking Business*

Masteropleidingen voor professionals in deeltijd:

- The Amsterdam MBA
- Master in Business Studies Intensive Programme (MSc)
- Master of International Finance
- NIEUW: The Independent Executive MBA

Specialistische parttime masteropleidingen op het gebied van:

- Accountancy (RA)
- Financial Planning
- Auditing (RO)
- IT-Auditing (RE)
- Controlling (RC)
- Verzekeringskunde & Risk Management

Meer informatie en aanmelden: www.abs.uva.nl

Roetersstraat 11 | 1018 WB Amsterdam | T (020) 525 4286 | abs@uva.nl

Bio-logisch?

Tekst: Steven Lenselink

In de supermarkt vinden we steeds meer producten onder de noemer 'biologisch'. Deze producten zouden het milieu ontzien en bovendien gezonder en voedzamer zijn. Zijn deze producten daadwerkelijk zo gezond en een welkome ontlasting voor het milieu? Of is het slechts een kostbare liefhebberij die een druppel is op de gloeiende plaat?

Wat is het?

De gedachte achter biologische landbouw komt voort uit een reactie op de massale en zo goedkoop mogelijke productie van de reguliere landbouw. Biologische landbouw is gericht op een gezonde en duurzame productie waarin het behoud van milieu, natuur en landschap van belang wordt geacht. Daarom mogen er bij biologische productie geen chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest worden gebruikt. Bovendien worden er aan biologische producten nooit chemisch-synthetische geur-, kleur- en smaakstoffen en conserveringsmiddelen toegevoegd. Verder wordt er wisselteelt toegepast. Dit is een landbouwmethode waarin niet elk jaar hetzelfde gewas op dezelfde grond wordt verbouwd. Hierdoor wordt uitputting van de bodem

voorkomen. Ook aan het welzijn van dieren wordt gedacht. Dieren krijgen meer de ruimte en krijgen gezond (biologisch) voedsel toegediend.¹

De biologische voedselsector is op het moment de snelst groeiende. Niet alleen natuurwinkels bieden nu deze producten aan, maar ook reguliere supermarkten hebben een steeds uitgebreider aanbod op dit gebied. Uit onderzoek blijkt echter dat de consument nog niet massaal aan de biologische producten wil. Een hogere prijs ten opzichte van reguliere producten zorgt economisch gezien in principe voor een lagere vraag. Maar zelfs als de prijs gelijk is aan die van niet biologische producten kiest bijna de helft nog steeds voor het reguliere product. Gaat de biologische sector

hier gebukt onder een geitenwollensokkenimago of ziet de consument simpelweg niet de voordelen van deze producten?^{2, 3}

De voordelen

Groot voordeel van biologische landbouw is de duurzaamheid. Het milieu lijkt al jaren gebukt te gaan onder het (te) intensieve gebruik van landbouwgrond. Hierdoor raakt de bodem uitgeput wat leidt tot lagere opbrengsten en gewassen met een lagere voedingswaarde. Daarnaast heeft grootschalige veeteelt er toe geleid dat er nogal wat ziektes (bijvoorbeeld mond-en-klauwzeer en B.S.E.) onder dieren zijn uitgebroken. De biologische landbouw en veeteelt proberen deze valkuilen door middel van de hierboven beschreven methodes te voorkomen. Bovendien krijgen boeren een eerlijke prijs voor hun biologische producten.

Daarnaast wordt biologisch voedsel over het algemeen lekkerder geacht. Dit is voornamelijk toe te schrijven aan de hogere

voedingswaarde (meer vitamines en mineralen) en het ontbreken van chemische bestrijdingsmiddelen. Bijkomend voordeel van deze manier van gewassen verbouwen is dat planten weer hun natuurlijke weestand terugkrijgen, aangezien niet op een kunstmatige manier ziektes worden bestreden. Bovendien is dit hele proces nog milieuvriendelijker ook.

Ten slotte heeft de biologische landbouw een soort ontwikkelingsrol. Ze kan namelijk nieuwe methodes en technieken uitproberen die de reguliere landbouw al dan niet kan overnemen.^{1, 2, 4}

Te mooi om waar te zijn?

Bovenstaande klinkt allemaal te mooi om waar te zijn en er lijken eigenlijk alleen maar voordelen te zitten aan biologische landbouw. Er kunnen echter ook een aantal kanttekeningen worden geplaatst. Zo is niet altijd per definitie duidelijk of daadwerkelijk alle biologische producten gezonder, voedzamer en lekkerder zijn. Als consument betaal je dan wel vaak een hogere prijs, zonder dat daar voordelen tegenover staan. Het zou dan ook geen wonder zijn dat biologische producten nog niet echt zijn doorgebroken op de markt en de consument de biologische producten lekker in het schap laat staan.

Daarnaast zijn de landbouwmethodes niet altijd even efficiënt. Aangezien er geen kunstmest gebruikt mag worden, zijn biologische boeren toegewezen op dierlijke mest. Om deze mest te verkrijgen is extra landbouwgrond nodig. In die zin kan je dus per hectare grond minder gewassen verbouwen. Daarnaast wordt soms gesteld dat de biologische landbouw niet efficiënt genoeg zal zijn om de wereldbevolking van voedsel te voorzien. Volgens deskundigen is het voedselprobleem echter meer een verdelingsprobleem, dan één van schaarste. Bovendien kan het juist uitgeputte grond weer vruchtbaar maken. Dit werpt vooral zijn vruchten af in derdewereld landen waar problemen met bodemuitputting veel voorkomen en bovendien vaak te weinig geld is voor kunstmest.^{1, 2, 4, 6}

We kunnen op grond van het bovenstaande voorzichtig concluderen dat biologische landbouw inderdaad beter is voor het milieu. De schaal waarop biologische landbouw plaatsvindt, is alleen nog

niet erg groot te noemen. In 2004 was het marktaandeel van biologische voeding 1,8% en het biologische landbouwoppervlak 2,5% van het totaal. Het zal op het moment dus niet heel veel aan het milieu bijdragen. Waar is de biologische landbouw dan goed voor?

Er kan worden gesteld dat biologische landbouw een goed initiatief is dat wellicht tot een bewuster beleid qua landbouw en veeteelt kan leiden. Wellicht is de reguliere landbouw en veeteelt te ver doorgeslagen in grootschaligheid en efficiëntie, wat uiteindelijk zou kunnen hebben geleid tot een verziekte voedselketen. Misschien is het daarom een goed idee om een deel van de wetten die ook voor biologische landbouw gelden ook op te leggen aan de reguliere landbouw. Zo kunnen er schaalvoordelen ontstaan waardoor de milieuvriendelijkere en gezondere producten toch betaalbaar blijven.

Daarnaast is er de laatste jaren een trend ingezet waarin de Europese landbouwsubsidies afnemen. Er gaat hierdoor veel minder geld op aan het garanderen van minimumprijzen voor sommige Europese landbouwproducten. Het geld wat hierdoor vrijkomt, zou gebruikt kunnen worden om duurzame landbouw en veeteelt te stimuleren. Hierdoor zal de consument waarschijnlijk eerder geneigd zijn over te stappen op biologische producten, aangezien de hogere kosten hiervoor in toom kunnen worden gehouden.^{2, 4, 5, 6}

Conclusie

Het lijkt erop dat de biologische landbouw een belangrijke stap is richting een weer wat meer duurzame landbouw. Voorlopig is deze positieve bijdrage helaas nog gering. Misschien dat een bredere toepassing van de biologische landbouwmethoden voor een doorbraak kan zorgen en door schaalvoordelen toch de kosten in de hand kunnen worden gehouden. Ook subsidies kunnen wellicht soelaas bieden. Misschien dat dan de consument wel massaal aan de duurzame producten gaat.

Bronvermelding

- 1: Dossier biologische voeding; <http://www.foodholland.nl/dossiers/biofood/home.html>, 22-08-2008
- 2: Biologische landbouw en voeding http://nl.wikipedia.org/wiki/Biologische_landbouw_en_voeding, 23-08-2008
- 3: Biologisch eten niet Populair http://www.nu.nl/news/1498472/37/Biologisch_eten_niet_populair.html, 23-08-2008
- 4: NRC Handelsblad, 19 april 2005: Verbeter vooral de gangbare landbouw – Voedselvoorziening noch milieu gebaat bij biologische landbouw. Door Louise Fresco, Rudy Rabbinge en Joost van Kasteren, 24-08-2008
- 5: Hoe fit is onze landbouw?; http://ec.europa.eu/news/agriculture/071121_1_nl.htm, 25-08-2008
- 6: Frieda van Dreven; Biologische landbouw kan de wereld veranderen; http://www.pequeno.nl/docs/Call_BioSaveWorld.asp; 02-09-2008

Steven Lenselink is 24 jaar en afgestudeerd Master student Accounting & Control (variant Control).

Koop zonder notie

Bediening of bedrog?

Tekst: Lennart Verhoef

Naar de supermarkt gaan is voor de gemiddelde consument een dagelijkse bezigheid. Toch worden veel mensen tijdens dit dagelijkse bezoekje sterk beïnvloed in hun keuzes. Supermarktketens weten dit en richten hun winkels dan ook met zeer veel zorg in. Is de supermarkt een eenvoudig doorgeefmagazijn van levensmiddelen of het territorium van merken waar consumenten de autoriteit over hun eigen keuzes verliezen? En mag een supermarkt doelbewust mensen beïnvloeden om de omzet te verhogen of moet de consument beschermd worden bij de aankoop van zijn eerste levensbehoeften?

Supermarkten

Sinds de opkomst van de supermarkt in Nederland in de jaren '60 zijn de supermarkten niet meer weg te denken uit het straatbeeld. Door veel mensen wordt een supermarkt dan ook dagelijks bezocht. Uit de 14.000 verschillende producten die een gemiddelde supermarkt ongeveer aanbiedt, pakken de meeste mensen zo de producten die ze willen hebben.¹ Omdat je als bezoeker bekend bent met het assortiment, het prijsniveau en met de producten die je nodig hebt spreken we van een routinematig aankoopgedrag.² Maar in de verveldheid van die routine is de bezoeker een geliefde prooi om te beïnvloeden in zijn keuzes. Uit onderzoek blijkt dat slechts 21% van de bezoekers het product én met merk voorafgaand aan het bezoek heeft gepland. Bij de overige 79% van de aankopen is de consument dus in de winkel nog te beïnvloeden. Zo blijkt 51% van de bezoekers van een supermarkt een product te kopen terwijl men géén intentie had om dat product te kopen, een impuls-aankoop dus.³ Veel van deze beïnvloeding gebeurt in de winkel, zogenaamde in-store marketing. De laatste jaren stijgt de aandacht hiervoor.²

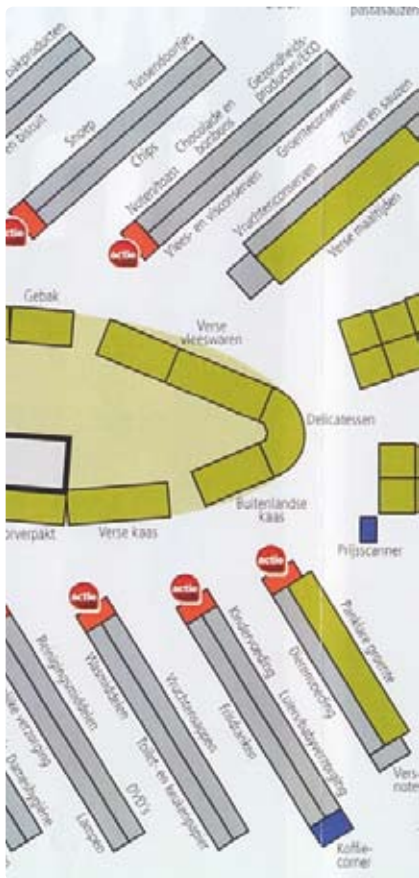
Doel van de supermarkt

Volgens de theorie zouden winkels die dagelijkse, noodzakelijke boodschappen aanbieden zich moeten richten op gemak voor de bezoeker. Gemak voor de bezoeker betekent een ruim assortiment, een logische inrichting en een korte rij bij de kassa.² Maar een andere theorie kent drie basisprincipes voor het inrichten van een supermarkt. De bezoeker moet zo lang mogelijk in de winkel zijn, de bezoeker moet worden gestimuleerd tot impuls-aankopen en de producten met de hoogste marges moeten de meeste aandacht krijgen.⁴ Deze twee verschillende uitgangspunten kunnen met elkaar in conflict komen. De eerste kent service en gemak naar de bezoeker toe als uitgangspunt en de tweede kent meer omzet als belangrijkste uitgangspunt. Hierin dient elke supermarkt een balans te vinden. Wanneer een supermarkt 'te commercieel' is ingericht en dus continue meer omzet per bezoeker probeert te behalen, zal dit uiteindelijk tegen de supermarkt werken. Doordat de supermarkt een winkel is die dagelijks bezocht wordt moet telkens weer bewust worden gekozen voor een bepaalde keten.

Daarnaast zijn de overstapkosten tussen verschillende supermarktketens praktisch nihil. Hierdoor zien de supermarkten zich gedwongen om lange termijn relaties op te bouwen. Dit kan niet wanneer een bezoeker telkens het gevoel krijgt belazerd te worden. Deze zal snel een andere supermarkt gaan zoeken. Hoe belangrijk lange termijn relaties zijn voor een supermarkt, wordt geïllustreerd door een voorbeeld van Albert Heijn. Begin 2003 daalde het markt-aandeel plotseling naar 22,8% tegenover 24,7% een jaar eerder.⁵ Onderzoek wees uit dat de reden voor deze daling de hoge prijzen van Albert Heijn was. De supermarkt begon acuut met een prijzenoorlog, die duurde tot eind 2006. Toen was het marktaandeel bijna 30%.

Inrichting

De inrichting van een supermarkt lijkt vrij willekeurig gekozen maar is dat zeker niet. Een supermarkt waar na de ingang het tijdschriftenrek zou staan zou niet veel tijdschriften verkopen, meestal heeft men hier pas bij de kassa aandacht voor. De plattegrond van een winkel wordt dan ook met zorg ontworpen.

Voorbeeld van een inrichting van een supermarkt

De schappen met groente en fruit staan meestal direct na de ingang. Erg handig lijkt dit niet, want de meest kwetsbare boodschappen komen zo onderin de boodschappenwagen of mand terecht. Maar mensen gaan bij het zien van groente en fruit denken aan de maaltijden waarvoor zij de boodschappen komen doen. Als zij dan besloten hebben wat de maaltijd gaat worden, kunnen zij daarna in rust door de rest van de winkel. Meer rust betekent meer tijd in de winkel wat weer leidt tot meer omzet.

Producten die men echt nodig heeft, zoals melk, brood en eieren bevinden zich achterin de winkel. Dat is volgens Margreet van Steijn van Albert Heijn met opzet gedaan. 'Het is de bedoeling dat klanten langs alle spullen komen zodat ze ook niks vergeten.' Dit 'meedenken' wordt door sommige bezoekers erg gewaardeerd.¹

Schappositionering

De schapruijme in een supermarkt is schaars, dus over elke positie wordt goed nagedacht. Bij Albert Heijn test men de schappen in het hoofdkantoor in Zaan-

Bij de schapeinden worden in de supermarkten de producten gepresenteerd met de hoogste marges of met speciale aanbiedingen, deze delen van de schappen krijgen namelijk extra veel aandacht van de bezoeker. Dit zijn dan ook de plaatsen waar de kerstkransjes en de paaseitjes liggen. Natuurlijke combinaties liggen vaak naast elkaar. Zoals salade en dressing of chips en dipsaus. Hierbij moet de koop van de het ene complementaire goed de verkoop van de andere aanwakkeren. Dit wordt ook wel *crossselling* genoemd.

Bij de kassa bevindt zich meestal een rek met daarin producten met echte verwenproducten of met een hoge marge. In dit zogenoemde kassadisplays liggen bijvoorbeeld snoep, tijdschriften, batterijen of kauwgom. Op deze vaak vergeten boodschappen zitten hoge marges. In de nieuwe formule van Albert Heijn, die in alle middelgrote supermarkten ingevoerd gaat worden, bevinden zich geen kassadisplays meer. Dit om het contact tussen de klant en de medewerker minder te verstoren. Ook waren de kassadisplays vaak een ergernis van ouders die met kinderen

Voor noodzakelijke dingen waar lage marges op zitten wil de supermarkt geen dure schapruijme gebruiken.

dam. Hier worden winkelschappen nagebouwd en getest op ergonomie, inrichting en presentatie. Hierbij wordt afgewogen welk product het meeste aandacht verdient. Schapruijme op ooghoogte krijgt meer aandacht. Hier liggen dan ook de meest herkenbare artikelen van de productgroep.¹ Daarnaast liggen de huismerken vaak op ooghoogte. Daar worden hogere marges op gehaald dan op andere producten dus krijgen die meer aandacht.

Op minder populaire schapplaatsen liggen vaak noodzakelijke dingen. Zo moet je voor zout, suiker en blikjes tomatensaus meestal ver door je knieën. Voor deze noodzakelijke generieke dingen waar lage marges op zitten wil de supermarkt geen dure schapruijme gebruiken.

de supermarkt bezochten. Ook komen er op verschillende plekken in de winkel tv-schermen te hangen met aanbiedingen en productinformatie.¹

Geur

De in-store marketing houdt echter niet op bij het slim positioneren van de producten. Ook geur kan een belangrijke rol spelen bij het beïnvloeden van consumenten. De geur van verse koffie, gebakken brood of wasmiddel geeft een prettige huiselijke associatie. De stemming van de bezoeker verbetert en deze voelt zich beter thuis in de supermarkt. Ook Jan van den Broek, van de supermarktketen DIRK, verteld graag het verhaal dat hij bij zijn slijterijen, Dirck III genaamd, 's ochtends een fles van de beste bourgogne op de grond laat val-

len, want 'daar gaat de winkel zo lekker van ruiken'.⁶ Niet alleen supermarkten verspreiden geuren, ook de het Amsterdamse winkelcentrum Magna Plaza is geparfumeerd waardoor bezoekers langer binnen blijven. Ook de ING laat 64 pas verbouwde filialen voorzien van een frisse, kruidige bloemengeur. Hierdoor voelen klanten zich beter op hun gemak.⁷

Coca-Cola heeft tijdens afgelopen Europees kampioenschap voetbal ook geëxperimenteerd met geur als marketingin-

strument. Doordat dit optimisme overslaat op de bezoekers zullen zij naar verwachting meer kopen. Uit recent Engels onderzoek is gebleken dat met muziek het gedrag zeer gericht kan worden gestuurd. Adrian North, een psycholoog verbonden aan de University of Leicester, stelde in een supermarkt twee soorten wijn op – een Franse en een Duitse. Wanneer er in de supermarkt Franse muziek werd gespeeld dan verkocht de Franse wijn beter en andersom gold hetzelfde voor de Duitse wijn.¹⁰ Volgens Margreet van Steijn, van

muzeik te horen. Zeker als je deze 2% plaatst tegen over het marktverlies van 1.9% in 2003 wat Albert Heijn tot de prijzenoorlog deed overgaan.

Balans

Dat een bezoeker te sturen is in aankoopgedrag is duidelijk. Dat een supermarkt dit doorheeft en zich er min of meer mee bezighoudt staat ook buiten kijf. Toch lijkt bij de inrichting van een supermarkt zaak om een balans te vinden tussen het streven naar klantvriendelijkheid en het streven naar omzet. Een supermarkt kan niet blind voor de omzet gaan en daarbij alle technieken gebruiken die er zijn. Op langere termijn zou de supermarkt dan namelijk géén klanten meer hebben. Extreme in-store marketing wordt op lange termijn namelijk als negatief ervaren door bezoekers. En juist de lange termijn relatie is voor de supermarkt erg belangrijk: boven alles moet die goed blijven, anders daalt het marktaandeel. Bij het zoeken naar de balans moet gekozen worden tussen het zo goed mogelijk bedienen van de bezoeker of het streven naar een hogere omzet.

Uit de cijfers blijkt dat na één week 2% meer gezinnen naar de Albert Heijn kwam door de Smurfen.

Albert Heijn, dient muziek vooral op de achtergrond aanwezig te zijn, op de voorgrond zou het in een supermarkt eerder hinderen dan ondersteunen.¹

Wuppies en welpies

Flippo's, Wuppies, Smurfen en Welpies. Massale spaaracties zijn vaak een groot succes voor supermarkten. Zo gaf Albert Heijn tijdens het WK voetbal in 2006 maar liefst 15 miljoen Wuppies weg en tijdens het afgelopen EK ook nog eens 24 miljoen Welpies. Van de Smurfen die in 2008 zijn weggegeven zijn er maar liefst 29 miljoen gemaakt. De acties met de Smurfen was volgens Joop Holla van Growth from Knowledge (GfK), een onderzoeksbureau, na de eerste week al een succes. Uit de cijfers blijkt dat door de Smurfen na één week 2% meer gezinnen de Albert Heijn bezochten.¹¹ Deze stijging is misschien niet erg duurzaam, maar het laat wel goed de kracht zien van een succesvolle spaarac-

dan je van plan was.⁹

Muziek

Emeritus hoogleraar Ep Köster, deskundige op het gebied van geur denkt dat het gebruik van geur niet voor alle producten zinvol is. 'Als je onbewust de geur van koffie ruikt, zul je je eerder realiseren dat je nog koffie nodig hebt. Maar je gaat er uiteindelijk niet meer koffie van drinken. Bij chocola zou het wél kunnen werken, dat je door zo'n geurmachine meer gaat kopen dan je van plan was.'⁹

Bronnen

- (1) Interview met Margreet van Steijn, Projectmanager Albert Heijn, 27-08-2009
- (2) Van der Kind, R.P., (2004). Retailmarketing, Groningen: Wolters-Noordhoff
- (3) POPAI, Point of Purchase International, Nederland, 2001
- (4) Diverse auteurs, consumentenbond.nl, 09-07-2008.
- (5) Diverse auteurs, Marktaandeel Albert Heijn fors lager, nrc.nl, 03-09-2008
- (6) Roorda, E., (2006). Kogelharde spruiten, Amsterdam: Prometheus.
- (7) Visser, M., Verborgten verleiders en verkooptrucs, visserjournalistiekeproducties.nl, 09-07-2008.
- (8) Interview met Marte van Esser, Marketing, Public Relations & Media Manager van Coca-Cola Nederland, 27-08-2009
- (9) Diverse auteurs, (2008). Geurmarketing verleidt de vrouwenneus, dag.nl, 09-07-2008
- (10) Diverse auteurs, (2008). De Ontdekking, Vara.nl, 26-08-2008
- (11) De Vroede, J., (2008). Smurfen: het effect van spaaracties, Expertlog.nl, 29-08-2008

Lennart Verhoef is 21 jaar en studeert de master Business Studies. Daarnaast volgt hij het schakeljaar Privaatrecht: Privaatrechtelijke rechtspraak.

Face the Challenge & go for Las Vegas.

Challenge Days, Nederland, 8 t/m 12 december 2008.

Audit Business Course, Las Vegas, 5 t/m 10 april 2009.

Voor derde- of vierdejaars HBO/WO studenten met een financieel economische studie.

Schrijf je in voor 21 november op www.deloitte.nl/lasvegas

Deloitte.

Accountants • Belastingadviseurs • Consultants • Financieel Adviseurs •

Paniek in de graanschuur

Tekst: Nadine Ketel

De graanschuur van de wereld, zo staat Argentinië ook wel bekend. Ondertussen is het meer een sojaschuur te noemen, maar dat de landbouw heel belangrijk is voor het land staat buiten kijf. Ondanks dat ze zelf zoveel voedsel produceren heeft ook Argentinië last van een voedselcrisis. Wegblokkades legden het land weken stil en de schappen in de supermarkten waren leeg. Hoe kan in een land waar zoveel voedsel geproduceerd wordt toch een dergelijke voedselcrisis ontstaan?

Een Argentijn en zijn stukje vlees, daar kom je niet zomaar tussen. Argentijnen zijn de grootste vleeseters ter wereld, met een consumptie van 100 kilo per persoon per jaar; dat komt neer op ongeveer 300 gram per dag. Met 50 miljoen runderen en 30 miljoen schapen op een bevolking van 40 miljoen mensen zou de veestapel aan deze grote vraag moeten kunnen voldoen¹. Het probleem ligt echter op de wereldmarkt: de grote vraag naar voedsel doet de voedselprijzen overal ter wereld stijgen. De Argentijnse producten zijn voor het buitenland relatief goedkoop door de zwakke positie van de Argentijnse peso ten opzichte van de dollar. Waar tien jaar geleden de peso nog één op één aan de dollar gekoppeld was², betaal je nu voor een dollar drie peso's. Dit is voor buitenlandse kopers en vakantiegangers natuurlijk heel fijn maar voor de Argentijnen betekent het dat de import onbetaalbaar is (vanwege de dure dollar) terwijl de in het eigen land geproduceerde producten steeds duurder

worden door de grote vraag uit het buitenland.

De regering, onder leiding van presidente Cristina Kirchner, die een paar maanden geleden het stokje overnam van haar man Nestor Kirchner, wilde dit probleem aanpakken. Het was niet aan het volk te verkopen dat in een land waar zo veel voedsel geproduceerd wordt mensen sterven van de honger omdat ze het niet kunnen betalen. De aanpak van de regering was echter niet al te subtiel. Per presidentieel decreet (dus zonder goedkeuring door het parlement) besloot Cristina per direct een aantal exportbelastingen enorm te verhogen. Zo ging de exportbelasting op soja, een zeer belangrijk exportproduct van Argentinië, omhoog van zevenentwintig procent naar veertig procent. Een belastingverhoging als deze moet ervoor zorgen dat de vraag uit het buitenland afneemt door de hogere exportprijs. Hierdoor blijft er meer over voor de lokale markt zodat door het

Het leger verzorgt warme chocomel en broodjes voor de demonstranten.

hogere aanbod de prijzen dalen. Daarnaast werden er voor een aantal producten, zoals het voor de Argentijnen belangrijke stukje vlees, 'vrijwillige' prijsafspraken gemaakt, een poging tot prijscontrole door de regering dus³.

Deze maatregelen hadden niet het gewenste gevolg. De vaste prijzen bleken niet haalbaar; in de winkel waren de producten vaak duurder dan de door de regering vastgestelde prijs. Dit kwam onder andere doordat de daadwerkelijke inflatie veel hoger is dan de officiële cijfers van de regering doen geloven. Zelfs relatief conservatieve bronnen geven aan dat je het door de regering gepubliceerde cijfer maar beter met twee kan vermenigvuldigen om in de buurt van het echte inflatiecijfer te komen⁴. De verhoging van de exportbelasting leidde tot nog veel meer controversie. Een aantal grote boerenorganisaties verklaarde dat het weinig nut meer had om met zulke hoge belastingen te produceren, en stopten met slachten van vee en de export van hun producten. Daarnaast werden er door het hele land wegblokkades opgericht. In juni van dit jaar kwamen zelfs de *cacerolas* (mensen die op pannen slaan) weer massaal de straat op. Deze vorm van protest werd wereldberoemd toen beelden van protesterende massa's de hele wereld rondgingen tijdens de economische crisis in 2001. Waar het meestal de onderklasse is die op de grote manifestaties afkomt staan de *cacerolas* symbool voor de werkende Argentijnse middenklasse. In 2000 kwamen zij de straat op om te protesteren tegen de hyperinflatie, die de economie van

Aanhangers van de regering houden de herinnering aan Evita levend.

het hele land stilgelegd had. Nu kwamen ze weer in grote getale de straat op, ditmaal om de boeren te steunen in hun gevecht tegen de regering.

De Argentijnse regering heeft ook haar eigen vorm van actievoeren. Argentinië is een land van grote politieke vertoningen (waarvan Evita en Juan Peron een goed voorbeeld zijn) en ook de Kirchners weten dit goed te gebruiken. Regelmatig worden massabijeenkomsten georganiseerd waarbij het publiek bestaat uit betaalde aanhangers. Met busladingen worden mensen vanuit de sloppenwijken aangevoerd onder de belofte van een leuk uitstapje, wat te eten en er paar peso's onder de voorwaarde dat ze enthousiast juichen voor de presidente. Sommigen hebben hier zelfs hun beroep van gemaakt, de zogenaamde *piqueteros*. Dit zijn georganiseerde knokploegen (betogingen van de oppositie worden vaak niet bepaald zachtzinnig uit elkaar geslagen) die 'ingehuurd' worden door de regering. Voor de middenklasse is dit weer een extra doorn in het oog, want het inhuren van deze beroepsdemonstranten kost de regering erg veel geld. Geld wat in hun ogen van de 'productieven' (de boeren) aan de 'niet-productieven' (de demonstranten) gegeven werd.

De bovengenoemde strijd heeft uiteindelijk een paar maanden geduurd. Door de wegblokkades en de uitvoerstop was ondertussen al veel meer geld verloren gegaan dan de hele belastingmaatregel zou

Daags voor de regeringsmanifestatie sieren niet al te subtiële affiches de hele stad. Vertaald: 'Er zijn vier mannen (de landbouwleiders, red.) die veroorzaken dat er 2000 ton melk weggegooid wordt. Kom, om ze te vertellen dat er in ons land mensen zijn die deze melk nodig hebben.' Op andere affiches werden de landbouwleiders zelfs moordenaars genoemd.

opbrengen. Cristina Kirchner hield heel lang voet bij stuk maar uiteindelijk boog ze en besloot ze de al ingevoerde belastingmaatregel alsnog door het parlement te laten goedkeuren. Het leek een redelijk veilige strategie, aangezien haar partij en de coalitiegenoten een ruime meerderheid hadden. Veel van de parlementsleden moeten echter herkozen worden door hun achterban op het platteland en durfden het aan om tegen de maatregel te stemmen. Uiteindelijk werd met één stem verschil tegen de belastingmaatregel gestemd, waar-

bij de beslissende stem afkomstig was van de vice-president, die officieel onderdeel was van de regeringscoalitie. De gewenste prijscontrole van de regering was op beide fronten mislukt, want zowel de prijsafspraken als de exportbelastingen bleken onhaalbare maatregelen te zijn. Zo blijkt maar weer dat ondanks dat Argentinië een grote speler is op de wereldvoedselmarkt het niet mogelijk bleek om complete controle te houden over de eigen interne markt. Een harde les na vier maanden van chaos in het land. ¹⁶

Grootse manifestatie op het Plaza de Mayo met op de achtergrond het regeringsgebouw, het Casa Rosada.

Bronnen

1 bron: <http://www.vakantieshop.nl/argentinie/achtergronden/eten/vakantie.php>, geraadpleegd op 25-08-2008.

2 Niet dat dit zo'n fantastisch idee was, want de één op één koppeling aan de dollar bleek in 2000 niet meer houdbaar en leidde tot de crisis van 2000/2001. In de jaren 90 gaf het de Argentijnen echter een gevoel van (schijn)welvaart.

3 CIA World Factbook, Argentina

4 CIA World Factbook: inflation, 8.8% official rate; actual rate may be double the official rate (2007 est.)

Nadine Ketel is 22 jaar en is vijfdejaars student Algemene Economie. Dit jaar begint zij aan haar master Economics. Naast economie volgt zij ook vakken bij politicologie en econometrie. Afgelopen jaar bracht zij een half jaar door in Argentinië. Bovenstaand artikel is deels gebaseerd op haar ervaringen daar.

In deze loods aan de Oostenburgervoorstraat wordt al het voedsel verzameld.

Veel van onze klanten eten Halal

Tekst: Jip Italianer

Volgens politieke partijen als de SP is de voedselbank het bewijs dat er in Nederland grote armoede bestaat. Anderen zien het als een enigszins overbodige organisatie die mensen helpt die in principe al voldoende door overheidsinstaties worden geholpen. In elk geval is het bestaan van voedselbanken een groot thema als er weer verkiezingen komen.

Wat is de voedselbank?

De eerste voedselbank werd in 2002 in Rotterdam opgezet. Inmiddels is stichting Voedselbank Nederland een landelijk verspreide organisatie met meer dan 50 uitgiftepunten in heel Nederland. Voedselbanken zamelen bij producenten en distributeurs voedsel in dat anders weggegooid zou worden. De doelstelling is dan ook niet alleen om armoede te verminderen, maar ook om verspilling tegen

te gaan. Het voedsel wordt in pakketten verzameld en die worden wekelijks gedistribueerd aan hulpbehoevende gezinnen. De stichting Voedselbank Nederland bestaat geheel uit vrijwilligers en wordt grotendeels gefinancierd door giften. Zo ontving de stichting in 2006 een bedrag van 153.446 euro aan giften. De gulste gever was de Volkskrant, die 15.000 euro schonk.

Ook in Amsterdam is een voedselbank actief en vrijwel elk stadsdeel heeft een uitgiftepunt. In 2007 werden er wekelijks 750 voedselpakketten verspreid, waar 1900 mensen van konden eten. De afdeling Amsterdam-Noord distribueert aan 150 gezinnen en heeft daarmee het grootste aantal klanten, zoals de ontvangende gezinnen worden genoemd. Ook in de Baarsjes deelt men zo'n 50 voedselpakketten per week uit. De inhoud van een voedselpakket kan erg verschillen. Ineke Timmermans is mede-oprichtster van de afdeling

in de Baarsjes en zeer actief als vrijwilliger. Zij vertelt dat er vaak zuivel in zit, bijvoorbeeld melk of vifit. Verder bevat een pakket vaak verse groente als sla, witlof of paprika. Vlees zit er niet vaak bij. 'Veel van onze klanten eten Halal of willen om andere redenen geen varkensvlees eten', aldus Timmermans.

Wie komen er in aanmerking?

Al is er veel verspilling, voedselpakketten liggen ook weer niet voor het oprapen. Gezinnen die in aanmerking willen komen voor een voedselpakket moeten daarom aan een aantal eisen voldoen. Voedselpakketten dienen alleen als noodhulp, dus voor mensen die anders met een lege maag naar bed gaan. Voor mensen die weinig geld hebben maar wel genoeg om eten te kopen zijn de voedselpakketten niet bedoeld. Er is gewoonweg te weinig voedsel beschikbaar. 'Om toch de pakketten een beetje te kunnen vullen, worden er vaak supermarktacties gehouden', vertelt Timmermans. Dan vragen vrijwilligers van de voedselbank bij de ingang van de supermarkt of mensen een extra pak rijst of pasta willen kopen en dat aan de voedselbank te geven. Deze producten zijn lang

houdbaar en dus zeer geschikt voor distributie aan klanten. Als je echt niet kunt rondkomen, kun je aangemeld worden via een hulpverlenende instantie zoals bijvoorbeeld Thuiszorg of het Riagg. Mensen kunnen zichzelf dus niet aanmelden. Vervolgens moet je een aanmeldformulier invullen. Daarmee geef je al je inkomsten zoals loon, huurtoeslag en alimentatie op. Vervolgens trek je al je structurele uitgaven zoals huur, energiekosten, verzekeringen en schuldenlasten daarvan af. Wat je overhoudt geldt als het besteedbaar inkomen. Voor een eenpersoonshuishouden mag het besteedbaar inkomen niet meer zijn dan 150 euro in de maand. Voor elke volwassene mag je hier 50 euro bij optellen en voor elk kind 25 euro. Een alleenstaande moeder met drie kinderen komt dus pas in aanmerking voor voedselpakketten als ze minder dan 225 euro in de maand te besteden heeft. Als je in aanmerking komt ontvang je elke week een pakket. In principe wordt de voedselhulp voor een periode van maximaal drie jaar gegeven.

Eigen schuld?

Velen vinden het een schande dat er in Nederland voedselbanken bestaan. Voedselbanken zouden bewijzen dat er grote armoede bestaat en men geeft het kabinet daar de schuld van. Overigens kun je niet van grootschalige armoede spreken als in een grote stad als Amsterdam slechts 1.900 mensen van de voedselbank gebruik maken.

In hoeverre is de noodzaak van voedselbanken de schuld van beleid en in hoeverre zijn de klanten van de voedselbanken verantwoordelijk voor hun eigen welzijn? Uit onderzoek blijkt dat 83% van de klanten van de voedselbank schulden heeft. Bijna tweederde van de groep heeft schulden die groter zijn dan 5.000 euro. "Mensen leven vaak al van een minimum en dan gaat er iets mis. Mensen worden bijvoorbeeld ziek, hun kinderen worden ziek of ze hebben om een andere reden geen mogelijkheid om inkomen te vergaren. Op die manier komen mensen in de schulden. Mensen schamen zich er vaak voor dat ze niet rond kunnen komen en zelf voedsel kunnen betalen, waardoor ze nog meer lenen voordat ze naar de voedselbank gaan. Zo worden de problemen dus alleen maar groter" signaleert Timmermans. Minder dan de helft van de klanten met

schulden maakt gebruik van een schuldhulpverleningstraject. Overigens is het wel de bedoeling dat daar gebruik van wordt gemaakt. De periode waarvoor voedsel maximaal wordt verstrekt, drie jaar, is gekoppeld aan de duur van de schuldsanering, die meestal ook drie jaar duurt. Mensen die gebruik willen maken van de wettelijke schuldsanering, moeten daarvoor eerst toestemming aan de rechter vragen. Wie eenmaal in het traject zit, krijgt te maken met een aantal plichten.

Een van de plichten is bijvoorbeeld dat de post altijd wordt doorgestuurd naar een bewindvoerder voordat degene met schulden het zelf te lezen krijgt. Ook moet men fulltime beschikbaar zijn om te werken om zoveel mogelijk schulden af te betalen, dit geldt ook voor alleenstaanden met kleine kinderen. Men mag geen grote uitgaven doen zonder dat je bewindvoerder hiermee akkoord gaat en de bewindvoerder mag ook grote eigendommen zoals een auto verkopen. Hierdoor worden veel mensen afgeschrikt. Het is echter wel zo dat degenen die zich de hele periode aan alle verplichtingen houden van de rechtbank een zogenaamde schone lei krijgen. Dit betekent dat je niet langer verplicht bent je schulden af te betalen.

Opvallend is dat 26 procent van de gebruikers van voedselbanken het gemak waarmee leningen en producten op krediet verkregen worden als oorzaak van hun problemen noemt. Je mag echter van mensen verwachten dat ze goed nadenken voor zij leningen voor grote bedragen aan gaan en iedereen weet dat het onverstandig is leningen aan te gaan waarvan je niet zeker weet of je ze af kunt betalen. Op dit punt zijn de mensen dus grotendeels zelf verantwoordelijk.

Niet meer dan 13% van de klanten heeft een inkomen uit een vaste baan, maar slechts 13 procent van de klanten volgt een reïntegratietraject om weer aan het werk te gaan. Natuurlijk is een reïntegratietraject geen garantie om uiteindelijk een baan te krijgen, maar het kan wel een stuk op weg helpen. Ook mensen die het moeilijk hebben moeten alle moeite doen om een baan te krijgen. Vaak is het echter zo dat mensen niet weten hoe ze met hulpverlenende instanties in contact kunnen komen en moeite hebben met de papier-

winkel die daarmee gepaard gaat. Daarom probeert de voedselbank de mensen ook naar de juiste loketten door te wijzen. Clara Sies, oprichtster van de voedselbank in Nederland, geeft in een interview met Jan Marijnissen een voorbeeld van ambtelijke bureaucratie. Een vrouw komt in aanmerking voor Bijzondere Bijstand om geld te krijgen voor een nieuwe wasmachine. Het duurt echter twee maanden voor ze het geld krijgt. Daarom leent ze in de tussentijd geld van familie om in die tijd van twee maanden de was te kunnen doen. Vervolgens komen de overheidsinstanties er achter dat ze al een wasmachine heeft en krijgt ze het geld niet meer terwijl ze wel met een schuld zit. Op dat punt zouden de overheid en de gemeenten dus kunnen verbeteren.

Conclusie

Voedselbanken zijn een effectief middel om de mensen die nauwelijks rond kunnen komen aan voedsel te helpen. Dat daarnaast ook nog verspilling wordt tegengegaan is mooi meegenomen. Het feit dat voedselbanken bestaan om mensen te helpen is natuurlijk geen schande. Kunnen we het feit dat ze nodig zijn in een ontwikkeld land als Nederland beschouwen als een schande waar de overheid verantwoordelijk voor is? Het valt de overheid aan te rekenen dat het zo moeilijk is gebruik te maken van de mogelijkheden die hulpverlenende instanties bieden. Aan de andere kant zijn er genoeg mensen die wel weten te profiteren van de potjes die voor hen bedoeld zijn. Uiteindelijk kunnen we zeggen dat het de klanten valt te verwijten dat ze onverstandige leningen aangaan en daardoor in de schulden komen. Daarnaast zou de overheid zich moeten inzetten om de hulp voor hulpbehoevenden toegankelijker te maken. De waarheid ligt dus ergens in het midden. ⁶⁶

Mensen die geïnteresseerd zijn om vrijwilliger te worden kunnen kijken op www.voedselbank.nl

Bronnen

Jaarverslag Voedselbank Amsterdam 2007
Regioplan Klantenanalyse Voedselbanken 2006
Interview Jan Marijnissen met Clara Sies: Studio Jan op www.sp.nl

Jip Italianer is derdejaars student Algemene Economie.

FEB vraag

Waar komt de voedselcrisis toch vandaan? Komt het nu door de bio-brandstof, door voedselspeculanten of doordat de Chinezen opeens en masse karbonaadjes zijn gaan eten? Sanne en Richard vroegen het aan de toekomstige kenner: de FEB-student. In deze nieuwe rubriek zal de redactie iedere Rostra een vraag rondom het thema aan een aantal FEB-studenten voorleggen.

Tekst: Richard Nooij en Sanne Hettema

Sonja van Weschem (28) Organisatie Economie

'Het is oneerlijk verdeeld in de wereld. En dan wordt er wél geld gestopt in projecten ter verbetering van deze situatie, maar het geld komt vervolgens toch niet goed terecht. Het probleem van de voedselcrisis speelt al veel langer, alleen is er nu opeens veel media-aandacht. Misschien dat dit komt door recente natuurrampen, oorlogen en het klimaat, maar het probleem was er altijd al.'

Franck Hutson (20) Economie en Bedrijfskunde

'De landbouwsubsidies in Europa zorgen ervoor dat de boeren hier veel te veel gaan produceren en dan dumpen ze dit overschot in derde wereldlanden. Dit gebeurt tegen een hele lage prijs, zodat de plaatselijke boeren worden weggeconcurrereerd. Oh nee wacht, dan zou de voedselprijs op dit moment juist heel laag zijn in die landen. Hmm, nou ja het komt ook doordat al het voedsel niet goed genoeg wordt verdeeld. In principe is er genoeg eten voor iedereen, maar omdat de prioriteit vaak bij winst maken ligt, worden mensen in arme landen de dupe van hoge voedselprijzen.'

Sonny de Bok (19) Economie en Bedrijfskunde

'Het is natuurlijk eigenlijk belachelijk dat er zoveel met biobrandstoffen wordt geëxperimenteerd, terwijl er genoeg andere mogelijkheden zijn zoals waterstof, zonne- en windenergie. Als het zo is zoals je nu veel hoort, dat de voedselcrisis hierdoor komt, laat die biobrandstoffen dan maar zitten. Ook is het gewoon slecht verdeeld in de wereld, wat kan komen door verschillen in kapitaal en regeringen van landen, en misschien ook door verschil in educatie.'

Daan Wascher (25) Accountancy

'Het heeft te maken met de trend om landbouwgrond voor biobrandstoffen te gebruiken. Hierdoor ontstaat schaarste. Landen hebben toch de verantwoordelijkheid voor zichzelf te zorgen: wellicht worden in sommige Afrikaanse landen middelen aangewend voor biobrandstof, die beter voor voedsel gebruikt zouden kunnen worden. In Nederland is dit niet of minder het geval. Vandaar dat de voedselcrisis een groter probleem is in het ene land dan in het andere.'

Fran Boon (32) Financiering

'De voedselcrisis komt volgens mij vooral door de machtsverhoudingen binnen en tussen landen. Bij sommige arme landen ligt de macht bij een select groepje, dat deze macht niet wil delen. Hierdoor gaat het geld dat ze binnenkrijgen niet naar de juiste dingen. De rijke landen maken daar niet zozeer misbruik van, maar worden voor het blok gezet door die selecte groepjes.'

Isabelle Dencher (26) Minor Entrepreneurship

'Ik ben niet echt op de hoogte van de situatie. Het kan natuurlijk liggen aan milieuomstandigheden en dan vooral aan natuurrampen, zoals droogtes en overstromingen. In rijke landen wordt ook meer besteed aan voedsel en teveel gegeten, het voedsel komt daardoor hiernaartoe en is niet evenredig verdeeld.'

BARST JIJ VAN AMBITIE?

- × Instromen op drie niveaus: post hbo, Master en post Master
- × Universitaire deeltijdopleidingen
- × Interactieve en praktijkgerichte colleges op verschillende locaties
- × Je opleiding wordt vergoed door je werkgever

Kom naar de open dag van onze accountancy- en controllingopleidingen op 8 november!

De OV-kaart is weer geldig, je agenda overvol en in de Sefa kamer zit een nieuw bestuur. Het nieuwe collegejaar is weer begonnen, en hoe! Woensdag 10 september luidde Sefa bruisend het collegejaar in onder het genot van drankjes en hapjes gedurende een boottocht rondom Amsterdam. Een goed begin is gemaakt, het nieuwe bestuur is klaar voor komend jaar!

Het Nieuwe Bestuur

Bernard Klein

Voorzitter

Als voorzitter van The Amsterdam Marketing Challenge ben ik vanaf april 2008 begonnen als actief lid bij Sefa. De maanden daarna heb ik een beter beeld gekregen van Sefa als geheel en tijdens een maandelijks borrel ben ik enthousiast geworden voor een bestuursjaar. Nu ik in de laatste fase van mijn master Finance zit, probeer ik te ontdekken welke richting ik op wil na mijn studie. Aan het eind van het bestuursjaar hoop ik daar een beter beeld van te hebben, maar vooral zal ik gaan genieten van alle ervaringen het komende jaar.

Caspar van der Leeuw

Secretaris en Vicevoorzitter

In september 2005 ben ik begonnen aan de UvA en ik ben dus inmiddels vierdejaars student Algemene Economie. Sinds april 2008 ben ik actief binnen Sefa als lid van de commissie van het Rostra Congres. Tegen het eind van het studiejaar heb ik besloten mij beschikbaar te stellen voor het bestuur. Enerzijds omdat het me leuk lijkt na drie jaar studeren wat nieuws te gaan doen, anderzijds vooral om hier veel van te leren, zowel professioneel als op het persoonlijke vlak, en op een andere manier dan door te studeren. Ik kijk er dan ook naar uit om de rol van secretaris te vervullen en samen met de andere bestuursleden er een goed jaar van te maken.

Koon-Sang Tsang

Penningmeester en Externe Zaken

Wie had ooit kunnen bedenken dat ik in het Sefa bestuur terecht zou komen!??

De afgelopen jaren heb ik uit verschillende commissies bij Sefa veel mogen leren en dit jaar ben ik de uitdaging aangegaan om een bestuursjaar in te duiken. Sefa is als het ware 'het runnen van een bedrijfje' waardoor ik me persoonlijk sterk kan ontwikkelen op zowel sociaal als zakelijk niveau. Het streven voor aankomend jaar is dan ook om het maximale eruit te halen en de vereniging naar een hoger niveau te tillen. Samen met mijn medebestuursgenoten zullen wij dit doel zeker bereiken en er is geen twijfel mogelijk dat we er een fantastisch jaar van zullen maken!

Lars Dekker

Externe Zaken

Na drie jaar te hebben gestudeerd aan de FEB leek het me het juiste moment om te kiezen voor een bestuursjaar bij Sefa. Bij Sefa heb ik naast de commissie van de

Tour d'Entrepreneur ook deelgenomen aan het Research Project naar de Baltische Staten. Afgelopen jaar was ik actief in de commissie van het Research Project naar Bulgarije.

Dit jaar hoop ik als bestuurslid van Sefa veel te leren en bovendien wil ik ook een goede bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de vereniging. Ik heb erg veel zin in het komende bestuursjaar!

Valentine Schoonderbeek

Interne Zaken

Ik wist al op jonge leeftijd dat ik later 'iets met mensen' wilde gaan doen. Nadat ik ontdekte dat de medische wereld niets voor mij was, heb ik me, niet tot mijn spijt, gestort op mijn studie Bedrijfskunde. Iets heel anders, maar met de master Human Resource Management kan ik me toch in de mens verdiepen. Voorlopig ben ik nog niet aan mijn master toe. Dit jaar krijg ik namelijk de mogelijkheid om me door een bestuursjaar, zowel op sociaal als op professioneel niveau, verder te ontwikkelen. Na twee jaar actief lidmaatschap grijp ik deze kans met beide handen aan!

Terublik

Eindejaarsactiviteit

Op dinsdag 24 juni sloot Sefa het collegejaar 2007-2008 goed af met een sportieve activiteit: surfen in het zonnige Scheveningen! Ondanks de goede instructies van de gebruikte surfdudes is bijna iedereen wel een keer kopje onder gegaan, zelfs de werknemers van BDO. Na wat slokken zee-water was het dus tijd voor een heerlijke barbecue, drankjes, live muziek en de ondergaande zon op de achtergrond. Een beter begin van de zomer kon niet!

Research Project

Na een lange tijd van voorbereidingen in Nederland was het op 11 juli eindelijk zover, de deelnemers van het RP vertrokken naar Sofia, de hoofdstad van Bulgarije. Gedurende tweeënhalve week was iedereen druk bezig met de verschillende onderzoeken in allerlei steden in Bulgarije. In de weekenden kwamen de groepjes samen om leuke activiteiten te doen en natuurlijk het nachtleven van Bulgarije te ontdekken.

In de maand augustus was iedereen nog druk bezig met het schrijven van de rapporten. De afsluiting zal een presentatie zijn bij het bedrijf. Alle deelnemers bedankt voor jullie geweldige inzet, het was een prachtig project!

Faculteitskamp

Met een record aantal aanmeldingen en een geweldig programma, was het Faculteitskamp dit jaar wederom een succes. De deelnemers namen deel aan sportieve activiteiten met hun nieuwe studiegenoten, lachten om cabaretiers en feestten samen op het proud-to-be-fout-feest, wat het wederom tot een mooi kamp maakte!

Vooruitzicht

Consultancy Event

Dit jaar organiseert Sefa, in samenwerking met NSA (Natuurwetenschappelijke Studievereniging Amsterdam), voor de tweede keer het Consultancy Event. Dit jaar zal de dag verzorgd worden door twee vooraanstaande consultancy firms: the Boston Consulting Group en McKinsey & Company. Dit jaar zullen de deelnemers per boot worden opgehaald en een fantastisch programma tegemoet zien met onder andere presentaties, cases en een borrel. Meld je dus aan via onsultancy@sefa.nl.

Intern weekend

In het weekend van 11 en 12 oktober staat er weer een gezellig weekend weg voor

Commissieleden gezocht!

Wil jij meer doen dan alleen in de collegebanken zitten? Met een leuke commissie een mooi project opzetten? Een groot feest, een weekendje weg of een borrel organiseren? Of toch meer carrièregerichte activiteiten als de Tour Dagen of Eén dag accountant opzetten? Kom dan eens langs bij Sefa (E 0.02) of neem een kijkje op onze website (www.sefa.nl) en zie wat wij jou allemaal te bieden hebben!

onze actieve leden gepland. Na het zonnige Texel van afgelopen keer staat iedereen te popelen wat het dit keer gaat worden. De commissie is hard aan de slag!

Borrel

De maandelijkse borrels mogen ook dit jaar niet missen. Voor zowel actieve leden als alle andere geïnteresseerden zal er elke derde donderdag van de maand een borrel plaatsvinden. De eerste zal natuurlijk plaatsvinden in de vernieuwde Krater daarna zal de commissie gaan kijken welke andere locaties Amsterdam te bieden heeft.

Marketing Challenge

The Amsterdam Marketing Challenge is het resultaat van een succesvolle samenwerking tussen Sefa en Aureus. Op deze dag, waar het thema Global Marketing centraal staat, willen we ambitie, talent en enthousiasme combineren met expertise.

Voor bedrijven is het een uitstekende mogelijkheid om in contact te komen met aanstormend talent. The Amsterdam Marketing Challenge vindt plaats op 19 november 2008. Tijdens deze dag bieden verschillende bedrijven workshops aan, worden bedrijfspresentaties gegeven en zal een gastspreker aan het woord komen.

De gehele dag wordt inhouse georganiseerd bij Randstad, die ook voor de lunch en borrel zorgt. De uitgelezen mogelijkheid om een kijkje achter de schermen te nemen bij het bedrijfsleven.

Agenda

9 oktober	Consultancy Event
10-12 oktober	Intern Weekend
16 oktober	Borrel
19 november	Amsterdam Marketing Challenge
20 november	Borrel
3 december	Rostra Congres

Interview met Jules Theeuwes

Tekst: Paul van Kempen

Pal naast de economische Faculteit huist SEO Economisch Onderzoek (SEO).

SEO is een zelfstandig bureau voor toegepast economisch onderzoek, gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. 'De faculteit en de SEO vullen elkaar goed aan, in de faculteit wordt de economische wetenschap verder ontwikkeld, door SEO wordt de economische wetenschap toegepast in de praktijk'. Jules Theeuwes is sinds oktober 2006 directeur van SEO, een interview.

Wat doet SEO eigenlijk?

'SEO is een stichting die in opdracht toegepast economisch onderzoek uitvoert. Opdrachtgevers, voornamelijk ministeries, gemeenten en semi-overheden maar ook steeds meer en meer bedrijven, komen met een aanvraag voor een economisch onderzoek naar SEO toe, wij stellen vervolgens een onderzoeksopzet en een offerte op. Die offerte is meestal in concurrentie met andere economische onderzoeksbureaus. SEO heeft momenteel circa 55 medewerkers, die opgedeeld zijn in verschillende clusters. Deze clusters hebben zich gespecialiseerd in bepaalde gebieden binnen de economie, zoals het cluster zorg en zekerheid dat zich bezig houdt met het economisch onderzoek rond de sociale zekerheid. Voorbeelden zijn onderzoeken naar kinderopvang en het nieuwe zorgverzekeringsstelsel.'

Wat is de relatie tussen SEO en de economische Faculteit?

'SEO zit in de buurt van de economische faculteit. Er zijn persoonlijke banden met de faculteit, zo bekleedt Jaap de Wit bijvoorbeeld de leerstoel luchtvaart-economie. De decaan en hoogleraren zitten in het bestuur van SEO. Daarnaast is SEO een onderzoeksgroep binnen het onderzoeksinstituut van de faculteit. De faculteit houdt zich voornamelijk bezig met fundamenteel economisch onderzoek en bouwt de wetenschap verder uit. SEO gebruikt de

instrumenten en resultaten van het economisch onderzoek en past deze toe op de dagelijkse praktijk. Op die manier vullen we elkaar aan.'

'Een aantal medewerkers van SEO werken aan een promotie aan de economische faculteit. Voor studenten is SEO op twee manieren interessant. SEO heeft altijd een aantal student-assistenten aan het werk afkomstig van de economische faculteit om te helpen bij het uitvoeren van economisch onderzoek. Soms vormt dit werk de basis voor een bachelor- of masterscriptie. SEO is een interessante werkgever voor afgestudeerden van de faculteit, vooral voor mensen die hun economische kennis willen inzetten om een antwoord te geven op vragen die vanuit de samenleving worden gesteld. Een afgestudeerde student kan al doende het vak leren van een economisch onderzoeker voortbouwend op de opgedane kennis tijdens de studie.'

Wat maakt SEO interessant?

'Een onderzoeker bij SEO vindt het leuk om een vraagstuk voorgeschoteld te krijgen en klantgericht te werken met betrekking tot economisch onderzoek. Daarnaast publiceren onderzoekers vaak in kranten en tijdschriften over hun onderzoek. Deze publicaties leveren een bijdrage aan het publieke debat over economische onderwerpen en zorgen ervoor dat SEO op de kaart blijft staan als autoriteit op het

gebied van toegepast economisch onderzoek. Veel opdrachten die SEO krijgt zijn het gevolg van publicaties in kranten en tijdschriften.'

Wat voor soort onderzoek doet SEO?

'Het onderzoek door SEO kenmerkt zich door de economische invalshoek. Daarin zijn de mogelijkheden groot. Opdrachten voor het doen van onderzoek variëren van het doen van literatuurstudies tot het economisch en econometrisch analyseren en evalueren van de reïntegratie van werklozen of het ontwerpen van een nieuwe structuur voor de taximarkt. Soms wordt samengewerkt met andere onderzoeksbureaus of advocatenkantoren (bijvoorbeeld in mededingingszaken). SEO streeft er naar het produceren van rapporten op een kwalitatief hoog niveau in de markt voor contractonderzoek. SEO beschikt over een remote access (een toegang op afstand) tot gegevensbestanden van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Deze toegang vergemakkelijkt de uitvoering van kwantitatief onderzoek.'

Een voorbeeld van een recent economisch onderzoek door de SEO is het onderzoek naar de uitstroom van pas afgestudeerde fiscalisten naar de arbeidsmarkt. Dit onderzoek analyseert hoe snel ze een baan vinden en beschrijft de kenmerken van die baan en de arbeidsvoorwaarden. Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs. Hierbij hebben we gebruik gemaakt van het jaarlijks onderzoek wat wij doen naar de positie van recent afgestudeerden van de HBO en de universiteit op de arbeidsmarkt in opdracht van het weekblad Elsevier. Elsevier publiceert op basis van ons onderzoek elk jaar een special over studie en werk.'

Meer informatie over SEO en de mogelijkheden voor stageplaatsen is te vinden op www.seo.nl

Paul van Kempen is zijn master politicologie aan het afronden en volgt de bachelor algemene economie. Hij is 22 jaar.

Bedenk jij de formule voor de toekomst?

Het financiële speelveld is complexer dan ooit. En het verandert nog elke dag. Dat vraagt om jong talent met een flexibele geest. Professionals die op basis van hun cijfermatige inzicht, kennis en gezond verstand, adviezen geven waar toekomstige generaties op kunnen bouwen. Waarmee bijvoorbeeld het pensioen van miljoenen Nederlanders optimaler wordt gefinancierd.

Junior investment consultants m/v

Mercer biedt je een werkplek waar dit kan. De sfeer is informeel en inhoudelijk. Terwijl je werkt binnen een internationale organisatie die staat voor financieel-strategische dienstverlening op het hoogste niveau. En er is ook alle ruimte voor jouw toekomst. Meer weten? Neem dan contact op met Selda Akkaya, 020-5419469 of selda.akkaya@mercer.com of kijk op www.werkenbijmercer.nl

IT'S TIME TO CALL MERCER

MERCER

 MARSH MERCER KROLL
GUY CARPENTER OLIVER WYMAN

www.werkenbijmercer.nl

RETIREMENT • HEALTH & BENEFITS • INVESTMENT CONSULTING • HUMAN CAPITAL
AMSTELVEEN • ARNHEM • GRONINGEN • 's-HERTOGENBOSCH • ROTTERDAM

In de serie 'Niet verplicht, wél aanbevolen' behandelt de Rostra Economica in elke editie een boek dat niet bij je tentamenstof hoort, maar wel erg de moeite van het lezen waard is. In deze editie: 'When Genius failed' van Roger Lowenstein.

Tussen genialiteit en gezond verstand in

Tekst: Margarita Volodina

Wat gebeurt er als Scholes van de Black and Scholes formula en Merton, de grondlegger van de efficiënte markten theorie een team vormen met de pioniers van obligatie arbitrage? Dan wordt er een *hedge fund* opgericht dat de meest winstgevende start in de geschiedenis der beleggingsfondsen maakt. Roger Lowenstein vertelt in zijn begrijpelijk geschreven boek 'When Genius Failed' waarom dit *hedge fund* genaamd Long Term Capital Management tegenwoordig synoniem staat aan ramp.

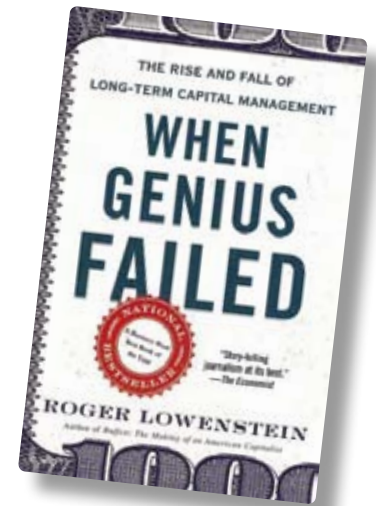
'Geschiedenis herhaalt zichzelf niet, het doet enkel rijmen', is één van de vele pakkende citaten die Lowenstein weet te verhalen na zijn grondige onderzoek van de gebeurtenissen rondom Long Term Capital Management (LTCM). Het is dan ook erg interessant om in het licht van de huidige kredietcrisis de gebeurtenissen en de handelswijze van mensen rondom de dip in de kredietmarkt van 1998 te (her)beleven in 'When Genius Failed'. De aanloop tot de crisis destijds begon in Azië en niet in de huizenmarkt zoals met de meest recente debacle in de financiële wereld het geval is. Het blijft echter treffend hoe alle negatieve signalen systematisch genegeerd worden door hoofdrolspelers binnen banken in het aanzicht van potentiële inkomsten. Zo komen vele facetten aan bod van de samenloop van omstandigheden van het zichzelf ontwikkelende drama.

De carrière van John Meriwether (JM), de hoofdoprichter van LTCM, begon bij de financing desk van Salomon Brothers. Al gauw werd het handelen in obligaties en het ontdekken van abnormaliteiten in de risicogerelateerde spreads de specialiteit van deze veelbelovende, destijds nog, jongeman. In een tijd dat nog er nog nauwelijks concurrentie was op dit terrein en handelsorders gegeven werden op basis van een onderbuikgevoel in plaats van econometrische modellen, was het JM die academici introduceerde in arbitrage. Hij stelde een hechte groep van doctorandus-

sen van MIT en Harvard samen die de van kunst van het kwantificeren binnen de financiële markt een pré zouden maken. Samen zorgden zij gedurende hun tijd bij Salomon jarenlang voor het grootste gedeelte van de winst van de investment bank. De hierdoor opgedane arrogantie namen zij beiden mee naar het autonome hedge fund waar zij hun glorie dagen voortzetten tezamen met de bij hen aangesloten Merton en Scholes, beiden Nobel laureaten. Alleen nu waren zij zonder bazen die hen in toom hielden.

Droomwinsten van soms wel meer dan 40% waren niet abnormaal voor de ingenuïze beleggingsstrategieën van LTCM. Niet aan de investeerders, noch aan de kredietverstrekkers werd echter informatie verschaft over waar de gigantische hoeveelheden geld in geïnvesteerd werden en wat de daadwerkelijke risico's waren. Bankbazen werden met dure zakenuitjes zoet gehouden. Er was geen enkele bank die het initiatief durfde te nemen bij het in toom houden van een grote klant terwijl de zaken goed gingen en de concurrentie hoog was. Later, als de crisis uitbreekt en je in het boek de dagen meeleeft waarin de partners hun portefeuille dood zagen bloeden, slaat de spanning pas echt toe.

Het boek is goed leesbaar, zelfs voor een leek binnen de financiële theorie. De auteur legt het jargon vaak in leuke en zeer verhelderende analogieën uit. Wel is het

kaliber Engels van een hoog niveau. Het boek is een absolute aanrader. Niet alleen leer je de beleggingswereld beter te begrijpen, maar ook word je geïntroduceerd in de wereld van de mannen in pak op Wall Street. De hebzucht van de briljante mannen maakt het verhaal van LTCM een goede case study over moral hazard. De context van het de gebeurtenissen is verrijkend omdat het je laat zien wat er gebeurt als de assumptie van rationaliteit niet meer opgaat. Maar het is de auteur die er een intrigerend verhaal van maakt. ⁶⁶

Titel: **When Genius failed**
Auteur: **Roger Lowenstein**
Aantal pagina's: **236** (ex. voetnoten)
Jaar van eerste uitgave: **2000**
ISBN: **0-375-75825-9**

Kwaliteit: ★★★★★
Leesbaarheid: ★★★★★
Actualiteit: ★★★★★

Margarita Volodina is 22 jaar en bachelorstudent bedrijfsconomie.

Life is All about Options...

$$((4 + 3)^2 + 4) / 1/4 = \dots \quad \sqrt{576 + 11 \times 3^2} = \dots$$

$$11 + 6^3 = \dots \quad \sqrt{196} = \dots$$

<http://- - - . . . - - - . . .>

Belasting

De colleges zijn begonnen en de zomer is weer voorbij. De vakantie is nog slechts een herinnering die spoedig zal worden vervangen door de plannen voor de volgende vakantie. Toch blijven er ook wel herinneringen hangen, zoals in mijn geval de ontmoeting met Mausolos. Niet persoonlijk, natuurlijk, want Mausolos is al zo'n 2300 jaar dood, maar in de musea van het vakantieplaatsje. Volgens de overleveringen was Mausolos heerser in Klein Azië in de periode 377-353 v.Chr., getrouwd met zijn zus, en de bedenker van een van de zeven wereldwonderen in de oudheid: het graf van Mausolos of het Mausoleum. Daarnaast was Mausolos handig in het bijeen harken van belastingen, voor economen ook altijd een plezierig onderwerp. Volgens Aristoteles, in zijn *Oeconomica* (1348a), verzon Mausolos een onaangename ramp (stel: de Perzen vallen aan!) en de belastingen stroomden binnen. Een andere creatieve oplossing voor het innen van belastingen was een belasting op lang haar, de favoriete haardracht van de lokale bevolking. Het aardige van een belasting op lang haar is dat de natuur een handje meewerkt door de voortdurende haargroei en daardoor een continue stroom inkomsten voor de staat garandeert. In de huidige tijd zou een belasting op lang haar waarschijnlijk erg zwaar vallen voor bepaalde groepen jongeren en de kalende oudere mannen buitenschot laten.

Belastingen zijn natuurlijk al zo oud als de weg naar Rome en kennelijk dus al ouder. De Romeinen wisten ook wel hoe zij de pecunia binnen moesten vissen, maar de

leukste vind ik nog altijd de belasting die oude vrijgezelle mannen moesten betalen omdat ze niet getrouwd waren. Zo zie je dat vrijheid ook zijn prijs heeft. In latere tijden werd landbezit of een oogst belast, al dan niet om het leger, of wat er voor doorging, te financieren.

Onze inkomstenbelasting is eigenlijk een vrij recente uitvinding, wat vooral te maken heeft, zoals elke eerstejaars econoom weet, met de noodzaak van een geldeconomie en een redelijk overzicht van inkomsten en uitgaven. Dat inkomstenbelasting niet zo vanzelfsprekend was blijkt uit het debat hierover in de tweede helft van de

Jan Tinbergen stelde voor om niet het inkomen maar de intelligentie te belasten.

negentiende eeuw. In 1870 schreef N.G. Pierson in *De Gids* nog: 'Wij zijn alzoo tot de slotsom gekomen, dat de inkomstenbelasting noch op zich zelve, noch als element in een stelsel, aanbeveling verdient.' Liet het zich anders verwachten? Een belasting die zich grondt op een bloote onderstelling, welke onderstelling letterlijk door niets wordt bevestigd en dus geheel uit de lucht gegrepen is, zulk een belasting moet wel in de uitvoering op moeilijkheden stuiten, die voor geen andere dan een willekeurige oplossing vatbaar zijn, ja ten slotte een oorzaak worden van verwarring. De income-tax - daarin niet ongelijk aan de staatkundige theoriën van een Jean-Jacques Rousseau of de socialistische plannen van een Fourier of een Robert Owen - is niet geteeld op den gezonden bodem der werkelijkheid, en geen wonder dus dat zij, op dien bodem overgeplant, daar niet

aarden wil. Want het inkomen, men kan het niet genoeg herhalen, is, op zich zelf beschouwd, niets anders dan een abstractie van den geest, een voorwerp van wetenschappelijke studie.' Jaren later mocht dezelfde Pierson, maar toen als minister van financiën, de inkomstenbelasting alsnog in Nederland invoeren.

In tegenstelling tot Mausolos' haarsnoei praktijken, was de gedachte bij de inkomstenbelasting dat dit per persoon kan verschillen, uiteraard afhankelijk van het persoonlijke inkomen. Voor sommigen was dit een belasting op (inkomen verkregen uit) prestaties en daardoor onrechtvaardig.

De Nederlandse econoom Jan Tinbergen stelde daarom voor om niet het inkomen maar de intelligentie te belasten. De gedachte is dat een hogere intelligentie leidt tot een hogere opleiding en een beter betaalde baan. Een intelligentiebelasting leidt dan tot een gelijkere inkomensverdeling.

Het zal de meesten niet verbazen dat de intelligentiebelasting er niet is gekomen: de echte intelligenten zouden zich dan alsnog dommer voordoen dan ze zijn, of onderpresteren op school. Het lijkt meer voor de hand te liggen om de belasting te koppelen aan de overheidsuitgaven. Als je nagaat dat de kosten van de gezondheidszorg explosief stijgen en vetzucht (obesitas) de nieuwe volksziekte wordt, dan zullen de belastingen moeten worden geheven bij zware mensen. Het voordeel is dat vetzucht makkelijk te achterhalen valt, de (medische) kosten van vetzucht redelijk in te schatten zijn en dat het belastingtarief goed is vast te stellen. Als je minder belasting wilt betalen zul je moeten afvallen, en zo werk je actief mee met het verlagen van de overheidsuitgaven.

Van het wereldwonder van Mausolos is niet veel meer over, gevelde door aardbevingen en plunderingen. Wat dat betreft hebben de belastingen het langer volgehouden. **RE**

De Rostra Economica bestaat inmiddels 55 jaar. Over de geschiedenis van het blad is echter bij redactieleden noch studenten weinig bekend. Om deze kennis wat bij te spijkeren, of wat minder pretentius; wat leuke anekdotes te herhalen is er de rubriek "X jaar geleden in de Rostra". Samen met de column van Albert Jolink over de geschiedenis van de economie heeft de Rostra dus een heus geschiedeniskatern!

20 jaar geleden in de Rostra

Editie 150 stamt uit 1988, 20 jaar terug in de tijd. Het redactioneel schrijft 'We staan midden in het informaticatijdperk' en 'In het bedrijfsleven is de computer inmiddels onmisbaar.' Had men toen kunnen denken dat 2008 ook tot het midden van het informaticatijdperk zou behoren? En dat de onmisbaarheid van de computer enkel toe zou nemen? En dat er een extra onmisbaarheid zou ontstaan: de mobiele telefoon?

'Als automatisering vlekkeloos verloopt, hadden we nu massale werkloosheid.'

De 150^e editie barst uit zijn voegen van de interviews. Medewerkers van o.a. Philips, AEGON, AMRO, Fokker, de Nederlandse Overheid, een gemeente, de universiteit, IBM en Volmac komen aan het woord.

De voormalig directeur automatisering van AEGON doet een opmerkelijke uitspraak: "Minder dan 50% van alle automatiseringsprojecten voldoen en slechts 20 tot 30% zijn echt geslaagd. Dat is eigenlijk maar goed ook, want als de automatisering vlekkeloos zou zijn verlopen, hadden we nu massale werkloosheid gekend, vergelijkbaar met die na de industriële revo-

lutie." Wie weet gaat nog steeds meer dan de helft van de automatiseringsprojecten mis, want de werkloosheid is niet massaal te noemen. Aan de andere kant schep- pen succesvolle projecten wellicht ook banen, door de toegenomen kansen die er nu liggen op dit gebied. Automatisering werd voorheen natuurlijk vooral gebruikt om de computer werk uit handen te laten nemen van de werknemers. Tegenwoordig worden computers veel meer gebruikt om nieuwe kennis en inzichten uit data en informatie te verkrijgen.

Ook de heer Huppes komt aan het woord; hoogleraar 'Economische en maatschappelijke effecten van de informatietechnologie' aan de Rijksuniversiteit Groningen. In 1979 schreef Huppes het boek 'Maat-

schappelijke gevolgen van de chiptechnologie.' Zijn scenario voor de jaren 80 was redelijk pessimistisch: de werkloosheid zou stijgen en de kwaliteit van arbeid zou voor grote groepen werknemers vermindern, dit alles door de opkomst van de informatietechnologie. Toch zag hij in 1987 al meer lichtpunten: 'Mijn optimisme is gebaseerd op de meer recente ontwikkelingen in de informatietechnologie. Ik denk hierbij vooral aan de opkomst van netwerken, werkplekautomatisering en gebruikersvriendelijke talen.' Zijn optimisme was volledig terecht, want de ontwikkeling van onder andere netwerken en gebruikers-

vriendelijke programmeertalen is alleen maar doorgegaan in de loop der jaren.

Rond 1985 werd ook het plan opgevat om een informatica universiteit op te zetten, zo blijkt uit een interview met drs. A.A. Soetekouw. Volgens eigen zeggen was het plan te nieuw en/of vernieuwend: "Het bleek teveel gevraagd te zijn in Nederland." Ons eigen land, waar innovatie en voorop lopen als belangrijk gezien worden, bleek het organisatorisch niet voor elkaar te krijgen. Het idee was om een fulltime opleiding van één jaar neer te zetten, waar afgestudeerden hun grenzen konden verbreden op informatica gebied. Universiteiten en het bedrijfsleven zouden gaan samenwerken onder toezicht van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen en het Ministerie van Economische Zaken. Medewerkers die al enkele jaren in dienst waren zouden op een vernieuwende manier aan bijscholing doen om de snel voortschrijdende ontwikkelingen in de informatica bij te kunnen houden. De informatica universiteit zou een voorloper moeten worden van een nieuwe manier van educatie voor volwassenen, waarbij het volgen van onderwijs tijdens de loopbaan gewoonte zou worden. Bijscholing heeft steeds meer zijn intrede gedaan, maar nog weinig op fulltime niveau. Tot een fulltime opleiding is het dus nooit gekomen, maar het informatieonderwijs is uiteraard ook in de jaren meegegroeid met de laatste ontwikkelingen. Een fulltime opleiding is er zeker, maar niet geheel volgens de opzet van drs. A.A. Soetekouw. ^{RE}

Stefan Doorn is 22 jaar en is vijfdejaars student Bedrijfseconomie, variant Accountancy & Control.

Veilingen: ploggeld en opgeld

Tekst: Lennart Verhoef

In principe kan alles geveild worden. Zo veilen overheden schuldpapier, UMTS-frequenties en locaties voor tankstations. Door bedrijven worden bloemen, vis, kunst, huizen, auto's en antiek al lange tijd via veilingen verkocht. Eigenlijk is een veiling een soort minmarkt welke op verschillende manieren georganiseerd kan worden. Problemen aangaande informatieasymmetrie en de organisatie van veilingen maken dit fenomeen interessant voor economen. Zo worstelt de overheid de laatste jaren met veilingen als alternatief mechanisme voor de vrije markt. Een succesvolle veiling levert tevreden partijen op, maar na de grote veilingen van radio en UMTS-frequenties waren deze niet te vinden.

Verskillende soorten veilingssystemen

Bij deelname aan een veiling is kennis van de complexe theoretische achtergrond van veilingen geen overbodige luxe. Goede kennis over de regels en inzicht in de prijsvorming is gewenst voor een goede uitkomst. Zoals ook al in de inleiding is gezegd is een veiling eigenlijk een minmarkt. Bij een veiling worden goederen verkocht aan bidders binnen vooraf vastgestelde regels. De goederen worden vooraf bekend gemaakt en vaak moeten de bidders zich ook bekend maken. Ook wordt er van te voren een partij aangegeven welke als veilingmeester optreedt.

Veiling bij opbod

Deze vorm wordt ook wel Engelse veiling genoemd en is de bekendste en meest voorkomende manier van veilen. De verkoper bepaalt hierbij een minimumprijs, welke niet altijd bekend is. De veilingmeester

laat de bidders steeds oplopende biedingen tegen elkaar uitbrengen. Blijft een bod lang staan dan zegt de veilingmeester 'eenmaal, andermaal', en mocht er dan geen hogere bieding komen, 'verkocht'. Verschillende varianten zijn mogelijk, zo kan de bidder zelf de prijs noemen of er kan zijn afgesproken dat per bieding de prijs een vaste stijging kent. Als de bidder zelf de bieding mag bepalen zijn zogenaamde jump bids mogelijk. Dan kunnen de andere bidders worden afgeschrikt doordat een andere bidder plotseling een erg hoge prijs biedt. Ook kan de minimumprijs, die de verkoper minimaal eist te krijgen, de startprijs zijn of kan de veilingmeester de bieding onder minimumprijs laten beginnen. Het kan dus voorkomen dat een minimumprijs niet wordt gehaald, dan blijft een goed dus onverkocht.¹

Onder andere de veilingen van Christie's, Sotheby's en van andere veilinghuizen die

vooral in roerende zaken doen gaan volgens deze manier. Deze veilinghuizen verhogen de zogenaamde 'hamerprijs' met 15% tot 25% om aan hun omzet te komen. Dit percentage voor het veilinghuis wordt 'opgeld' genoemd.

Veiling bij afslag

Bij deze manier wordt er door de verkoper een véél te hoge startprijs bepaald. Deze prijs gaat langzaam in gelijke stappen omlaag. Wanneer een bidder bereid is de prijs die op dat moment geldt te betalen dan kan hij reageren. Als géén van de bidders reageert en de minimumprijs van de partij goederen wordt gehaald dan worden de goederen niet verkocht. Vaak wordt voor deze manier een klok gebruikt. Zakt de prijs tot het minimum dan komt de wijzer stil te staan en worden de goederen 'doorgedraaid'.¹

De veiling bij afslag is voor in de agrarische sector gebruikelijk, zo gaat de bloemenveiling in Aalsmeer, 's werelds grootste bloemenveiling, op deze manier. Daardoor staat deze manier ook wel bekend als Hollandse veiling.

Veiling bij opbod en afslag

De veiling bij opbod en afslag is wat ingewikkelder dan de veiling bij opbod en de veiling bij afslag, maar eigenlijk het is sim-

pelweg een combinatie van die twee. Een veiling bij opbod en afslag kent twee ronden. In de eerste wordt opgeboden in de tweede wordt afgeslagen. In de eerste ronde wordt eerst om een startbod gevraagd. Daarna wordt per opbod de prijs verder bepaald. Als de veiling één hoogste bidder heeft opgeleverd, dan sluit de eerste ronde. Deze eerste koper is nu de voorlopige koper voor het zogenaamde inzetbedrag. In de tweede ronde wordt vanaf een veel te hoge startprijs gezakt met de prijs. Dit gebeurt in stappen met een vaste waarde. Als een van de bidders bereid is de prijs te betalen dan roept deze 'mijn'. Deze bidder is dan de koper voor het bedrag waarvoor deze 'gemijnd' heeft. Deze koper moet de hoogste bidder van de eerste ronde 'plok-geld' betalen, meestal bedraagt dit 1% van

het inzetbedrag. Er is dus een duidelijke motivatie om hoog te bieden in de eerste ronde. Wanneer niemand 'mijnt', geldt alsnog het inzetbedrag van de eerste ronde

om te volgen. Soms vinden de eerste en de tweede ronde met een pauze van enkele weken plaats, soms direct achter elkaar.² De meeste onroerend goed veilingen vin-

Bij deelname aan een veiling is kennis van de complexe theoretische achtergrond van veilingen geen overbodige luxe.

als hoogste bieding. En deze bidder moet dan ook verplicht de goederen kopen. De spanning tussen het hoge bieden in de eerste ronde door zogenaamde 'plokjagers' en het risico dat niemand mijnt in de tweede ronde maken deze veilingen erg leuk

den op deze manier plaats. Onder andere de Eerste Amsterdamse Onroerend Goed Veiling van de Makelaarsvereniging Amsterdam (MVA) en de Haarlemse Vastgoed Veiling.²

Eerste-prijs gesloten veiling

Bij een gesloten veiling zijn de biedingen van andere deelnemers niet zichtbaar. De bieding moet direct aan de veilingmeester worden aangeleverd. Er is kan dus slechts één bieding worden uitgebracht. Door de onzekerheid over de biedingen van de anderen is dit geen populair mechanisme bij bidders. Voor de verkoper is het echter erg simpel en efficiënt.¹ De verkoper hoeft namelijk geen fysieke ontmoeting te organiseren met alle bidders. Ook de administratie is erg simpel. Een tactiek die vaak gebruikt wordt bij gesloten veilingen is het net boven een logische prijs bieden. Wanneer een bidder een bepaald goed bijvoorbeeld € 100,- waard vind, dan zal de kans aanwezig zijn dat anderen dit goed hetzelfde waarderen. In het geval van gelijke biedingen zal er een tweede ronde moeten plaatsvinden. Maar wanneer de bidder nu € 101,- of € 103,- zou bieden dan zou deze de veiling winnen.

Experiment: een euro per opbod verkopen

Dit experiment zal je echt verbazen. Het principe is erg simpel: we gaan een euro veilen, maar dan wel per opbod. Hiervoor hebben we een groepje mensen nodig een veilingmeester en natuurlijk een euro. Nu gaat binnen deze groep mensen de euro geveild worden. Er is alleen één regel. Degene die het laatste bedrag heeft geboden, moet de euro kopen voor dat bedrag, maar degene met het één na hoogste bod moet het bedrag óók betalen. De laatste twee bidders moeten dus allebei hun bieding betalen.

In het begin van de veiling zal iedereen waarschijnlijk actief gaan meebieden. Wie wil er nu niet een euro kopen voor bijvoorbeeld € 0,65? Na een tijdje zullen een aantal mensen merken hoe verraderlijk de regel is dat de een na laatste bidder ook moet betalen. Het is dan ook voorstelbaar dat er maar twee mensen overblijven. Alles onder de euro is nog redelijk om te bieden, maar wat als het bedrag rond de euro komt? Als één persoon bijvoorbeeld € 0,98 biedt, zal de tweede € 0,99 bieden. Nu zal de eerste persoon hoogstwaarschijnlijk € 1,- bieden anders heeft hij € 0,98 verlies. Nu staat de eerste persoon voor een dilemma: € 0,99 verlies of € 1,01 bieden en dan € 0,01 verlies lijden. Dit kan lang doorgaan, net zolang tot er belachelijke bedragen worden geboden voor de euro. Succes met je experiment!⁷

De veiling van Domein Roerende Zaken van het Ministerie van Financiën vindt op deze wijze plaats. Hier worden overtollige Rijksgoederen en in beslag genomen goederen geveild.³ Ook veel aanbestedingen van de overheid vinden op deze manier plaats. Zoals veel bouwprojecten, dat dit problemen kan geven is bekend. Zo maakten bij de bouwfraude de bouwbedrijven onderling afspraken wie welke prijs zou insturen. Zo konden de bouwbedrijven bepalen wie welke projecten zou krijgen.⁴

Problemen

Onzekerheid speelt in veilingen een grote rol. Bieders hebben te maken met onzekerheid aangaande de waardingen van een goed door andere partijen, onzekerheid aangaande de verstrekte informatie en onzekerheid omtrent asymmetrisch verdeelde informatie. Als er sprake is van incomplete informatie dan wordt vaak

Telecommunications System) zijn frequenties waarop gebeld kan worden. UMTS is sneller dan een normaal telefoonnetwerk waardoor onder andere beeldbellen of video's versturen beter mogelijk is. In 2000 hielden verschillende Europese landen een veiling waarin de gebruiksrechten tot 2016 van de netwerken werden geveild. De opbrengst van de veiling ging naar de overheid. In april 2000 werd in Groot-Britannië de veiling gehouden. De overheid haalde daar 38,5 miljard euro op, ongeveer 650 euro per inwoner. In Duitsland werd ongeveer 50 miljard euro opgehaald, meer dan 600 euro per inwoner. Als snel bedacht het Britse tijdschrift *The Economist* dat UMTS ook 'Unlimited Money To Spend' kon betekenen. Maar in Nederland bracht de veiling 'maar' 2,7 miljard euro op, ofwel 170 euro per inwoner.⁵ Dit is aanzienlijk minder dan de 9 miljard euro die minister Zalm van Financiën had voorspeld op basis van

ken. Van de zes was er één, Versatel, die nog geen netwerk had in Nederland. Dit was dus een echte outsider. Vervolgens werd Versatel beschuldigd van het opdrijven van de prijs en werd er door andere partijen met claims en rechtszaken bedreigd. Hierna trok Versatel zich terug uit de bieding op de laatste kavel. Vervolgens waren er vijf kavels die verdeeld waren onder de vijf bidders.

Het was dus ook vanaf het begin in het voordeel van de bidders om één bidder te laten uitvallen aangezien de prijs hierdoor naar beneden zou gaan. Dit voorbeeld van de UMTS-veilingen geeft aan hoe lastig het organiseren van een veiling is.⁶ Toch is men in 2003 ook de radiofrequenties gaan veilen. Hiervoor is 340 miljoen euro betaald voor de gebruiksrechten van 8 jaar. Ook deze opbrengst wordt als teleurstellend beschouwd.

Conclusie

Dat veilingen veel mogelijkheden bieden om een goed te verkopen of een opdracht aan te besteden is duidelijk. Maar dat een succesvolle veiling niet uit zichzelf ontstaat is ook duidelijk. Bij de organisatie van een veiling dient dus een sterke 'veilingmeester' op te treden. Dat dit niet altijd gemakkelijk wordt geïllustreerd door de problemen die de overheid ondervond met de veiling van de UMTS en radiofrequenties. Toch zullen veilingen steeds vaker worden gebruikt en het is dus van belang om er de nodige kennis over te hebben.

Bronnen

- (1) Diverse auteurs, Wikipedia.nl, 25-06-2008
- (2) Diverse auteurs, Haarlemse Veiling, haarlemse-veiling.nl, 27-06-2008
- (3) Domeinen Roerende Zaken, Ministerie van Financiën, Verkoop, domeinen.min.fin.nl, 28-08-2008
- (4) Diverse auteurs, (2001-2008). Dossier Bouwfraude, nrc.nl, 03-09-2008
- (5) Diverse auteurs, Zorgen bij KPN om UMTS, nrc.nl, 29-08-2008
- (6) Diverse auteurs, UMTS-veiling levert kabinet 5,9 miljard op, webwereld.nl, 29-08-2008
- (7) Ten Hoff, M. en Kempenaar J.J., Beta is beter, een euro per opbod verkopen, 02538.06ds.thinkquest.nl, 27-08-2008

Lennart Verhoef is 21 jaar en studeert de master Business Studies. Daarnaast volgt hij het schakeljaar Privaatrecht: Privaatrechtelijke rechtspraak.

Al snel bedacht het Britse weekblad *The Economist* dat UMTS ook 'Unlimited Money To Spend' kon betekenen.

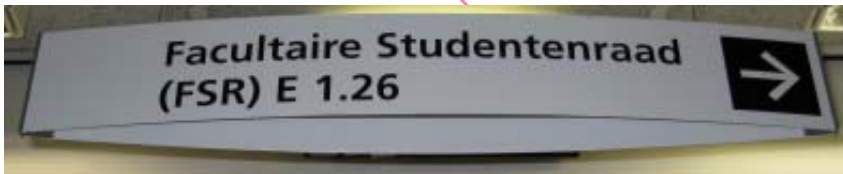
gezegd dat er over de winnaar van de veiling de *winner's curse* heerst. Hiermee wordt bedoeld dat de meerprijs die de winnaar heeft betaald om de veiling te winnen wordt veroorzaakt door incomplete informatieverdeling. Als van een groep bidders iedereen een bepaalde verwachting heeft van de prijs, dan kun je aannemen dat het gemiddelde van de verwachtingen min of meer de werkelijke prijs zal reflecteren. Als het door jou geboden bedrag het hoogste is en dus afwijkt van de werkelijke prijs, heb je misschien teveel betaald. De verwachtingen van de anderen waren immers lager. Maar als je datzelfde bedrag had geboden dan had je waarschijnlijk het goed niet gekregen en de veiling verloren. De verschillen in waarderingen worden vaak veroorzaakt door verschillen in kennis met betrekking tot het goed. Deze *winner's curse* speelt vooral bij complexe zaken als onroerend goed en kunst.¹

Voorbeeld: UMTS-veilingen

Een van de grootste veilingen in Nederland was die van de UMTS-frequenties in 2000. Deze UMTS-frequenties (Universal Mobile

de opbrengsten in andere landen.⁶ Deze lagere opbrengst kwam vooral doordat er minder bidders waren dan voorspeld. In eerste instantie werd gerekend op tien tot vijftien bidders. Uiteindelijk schreven maar acht bidders zich in, waarvan er twee in zee gingen met een andere partij waardoor er maar zes overbleven. Aangezien er vijf kavels met UMTS-frequenties waren was dit niet het recept voor een hoge opbrengst. Het was dus sterkt in het voordeel van de bidders om een andere bidder te laten uitvallen, of desnoods uit de veiling te wer-

Your University, Your interest, Your Student Council!

Thank you

We would like to thank the 2007/08 council for their great work during the last year.

One of their biggest achievements, besides the successful representation of the FEB students, was the introduction and development of the course evaluations. The course evaluations provide us students with the possibility to give feedback about the quality of the courses and lecturers.

Furthermore, they maintained and developed student rights in the OER (Onderwijs- en Examen Reglement), which guarantees a save base for further improvement of students rights at the Faculty.

Elections

From Tuesday 13 May and Friday 16 May 2008, 19.6 percent of FEB students took the effort to vote! Votes were centrally counted and published by the old student council. The winners are:

Dirk Schoen
Ewoud de Kok
Jelle van der Kolk
Koon-Sang Tsang
Melissa Oosterbroek
Naomi Jacobs
Otto Kruse
Thijs Bender

Meet your new council

Your new president is Otto Kruse. He is an international student with prior experience in student representation. Koon-Sang is selected by our team of enthusiastic students to be the vice-president. Do you have any complaints? Then Naomi Jacobs will try to help you. Thijs Bender is handling the financials. Public relations are done by Melissa Oosterbroek. Ewoud de Kok, Jelle van der Kolk and Dirk Schoen are your bright, accurate and sharp-witted council members for the college year 2008/2009.

General Contact

Do you have a complaint, remark, question or an opinion about the faculty? We invite you to have a cup of coffee with us from Monday to Thursday between 11h00 and 13h00 in room E 1.26.

FEB Facultaire Studentenraad
Roetersstraat 11
1018 WB Amsterdam
Room 1.26

Tel.: +31 20 525 4384
Email: feb@studentenraad.nl
www.studentenraad.nl/feb

Voedsel voor mensen of machines?

Tekst: Richard Nooij

De wereld is op zoek naar een goede alternatieve brandstof. Deze moet ons minder kwetsbaar maken voor de toenemende schaarste en stijgende prijzen van olie, beter zijn voor het milieu en in onze energiebehoefte voorzien als over twee generaties de fossiele brandstoffen opgebruikt zijn. Biobrandstoffen zijn wellicht de oplossing, maar de productie ervan legt beslag op landbouwgrond en wordt daarom gerelateerd aan de stijgende wereldvoedselprijzen. Geheel in stijl van dit nummer zoomt Rostra Economica daarom in op deze kwestie.

Naast windmolens, zonnepanelen en waterstof als energiebron zijn biobrandstoffen een veelgenoemd alternatief voor de fossiele brandstoffen, die momenteel voor het overgrote deel in onze energiebehoefte voorzien. Het gebruik van biobrandstoffen op zich is niet zozeer iets van de laatste jaren. Vóór de ontdekking van bijvoorbeeld steenkool en aardolie werd er uitsluitend biobrandstof gebruikt (denk aan hout en plantaardige olie) en vooral in ontwikkelingslanden is het nog steeds heel gewoon. Het verschil is dat tegenwoordig een breed scala biologisch materiaal in brandstof kan worden omgetoverd, materiaal dat daar aanvankelijk niet voor geschikt is. Zo worden onder andere ethanol uit suikerriet en suikerbiet, biodiesel uit maïs en soja en palmolie uit palmbomen gewonnen en de lijst is nog veel langer. Met de komst van deze zogeheten eerste generatie biobrandstoffen pruttelen de motoren van steeds meer auto's op een mengsel van biobrandstof en benzine of diesel. De Europese Unie streeft er in haar richtlijnen zelfs naar dat er tegen 2010 een mengsel dat voor 5,75% uit biobrandstof bestaat, uit het tankstation komt.

Rampzalige gevolgen

Deze natuurlijke brandstof is daarmee wel

een concurrent van voedsel geworden. De desastreuze gevolgen hiervan blijken uit een artikel dat in juli in de Engelse krant *the Guardian* verscheen. De krant bemachtigde een vertrouwelijk rapport van de Wereldbank waarin wordt gesteld dat wereldvoedselprijzen in de periode 2002 tot 2008 met 75% zijn gestegen vanwege biobrandstofproductie. De Amerikaanse overheid gaf eerder aan slechts 3% van de voedselprijsstijgingen hieraan te wijten. Ontwikkelingslanden worden bovendien des te harder geraakt door de stijgende voedselprijzen omdat in deze landen het grootste tot het gehele deel van het inkomen aan voedsel wordt besteed. De stijging van voedselprijzen werkt vrijwel geheel door in het algehele prijsniveau en limiteert de hoeveelheid die geconsumeerd kan worden dramatisch. De Wereldbank schat in hetzelfde rapport dat 100 miljoen mensen door de stijgende voedselprijzen onder de armoedegrens zijn geschoten.

Energiemarkt versus voedselmarkt

Hoe de voedselprijzen zo hebben kunnen stijgen valt te verklaren met behulp van het feit dat de energiemarkt een stuk groter is dan de voedselmarkt. Om met biobrandstoffen een verschil te kunnen maken op de energiemarkt moeten grote stukken

landbouwgrond gebruikt worden. Tegelijkertijd wordt de productie van biobrandstof steeds aantrekkelijker. De conversiemethoden van gewas naar brandstof worden efficiënter, waardoor het verschil tussen de energie die de brandstof levert en de hoeveelheid energie die gebruikt wordt in de productie ervan groter wordt. Daarnaast kunnen biobrandstoffen beter concurreren op de energiemarkt omdat de prijzen van de fossiele brandstoffen flink gestegen zijn. Ten slotte wordt de biobrandstofproductie gestimuleerd door subsidies. Het verschil tussen de productiekosten van de biobrandstoffen en de prijs die ervoor gevraagd kan worden stijgt om deze drie redenen en daarmee wordt het voor producenten steeds aantrekkelijker om hun landbouwgrond te gebruiken voor biobrandstof. De vraag van de enorme energiemarkt kan op deze manier beslag leggen op landbouwgrond terwijl de eigen bevolking wellicht verhongert.

Verplaatsing van vervuiling

De eerste generatie biobrandstoffen moet daarom de fossiele brandstoffen zeker niet vervangen maar hoogstens aanvullen, tot op een hoogte waarbij er niet met voedsel om landbouwgrond geconcurrereerd hoeft te worden. Daarmee is het potentieel van biobrandstoffen als vervangende energiebron wel meteen drastisch verminderd. Daarnaast is de eerste generatie biobrandstoffen ook lang niet zo milieuvriendelijk als wel wordt verondersteld. Zoals met alle alternatieve energiebronnen moet steeds gekeken worden of de vervuiling niet gewoonweg wordt verplaatst naar de centrale waar de energie wordt opgewekt. En precies dat lijkt hier het geval. In de productieketen van biologisch gewas naar brandstof zijn namelijk op meerdere punten fossiele brandstoffen nodig. Het oogsten van de gewassen, het transport naar de fabriek en de conversie van gewas naar brandstof zijn allemaal processen waar energie voor nodig is en waarbij CO₂ uitstoot plaats-

vindt. Tot de totale CO₂ uitstoot van biobrandstoffen moet daarom niet alleen de verbranding in bijvoorbeeld een automotor worden gerekend, maar ook de uitstoot die vrijkomt bij het maken van de brandstof. Het is mogelijk dat deze biologische omweg zelfs tot meer CO₂ uitstoot leidt dan het rechtstreekse gebruik van fossiele brandstoffen.

Tweede generatie

De productietechnologie is dus voldoende ontwikkeld om op een efficiënte manier brandstof uit voedsel te maken en het is een economisch aantrekkelijk product geworden door de stijgende prijzen van de concurrentie en door subsidies. Maar

stof, met ingrijpende en vaak niet direct waarneembare gevolgen voor de maatschappij en het milieu, tot stand komt. Hiermee is enerzijds een wereld gemoed van rapporten en wetenschappelijk onderzoek naar de efficiëntie, milieuvriendelijkheid en economische rendabiliteit van de brandstof en anderzijds een schimmige wereld van commissies, debatten op (inter)nationaal niveau en politieke achterkamertjes die ondanks het mediatijdperk moeizaam transparant te maken is. Als vanzelfsprekend worden fossiele brandstoffen in Europa gemengd met biobrandstoffen en de gevolgen ontgaan de consument en menig producent. Dit heeft ook te maken met de hoge mate waarin onze

Voedsel is voor mensen

Het is daarom te hopen dat tegen de tijd dat de fossiele brandstoffen op zijn of er geen olie meer uit het Midden-Oosten komt, deze tweede generatie biobrandstoffen zijn grote beloftes kan waarmaken en samen met andere alternatieve brandstoffen de rol van de fossiele brandstoffen kan overnemen. Deze taak is zeker niet voor de eerste generatie biobrandstoffen weggelegd, want de grote hoeveelheden landbouwgrond die nodig zouden zijn om de machines van de wereldeconomie draaiende te houden, zullen, zoals we nu steeds beter kunnen zien, mensen onvermijdelijk in de verdrukking brengen.

Bronnen

- Hill, J., Nelson, E., Tilman, D., Polasky, S. and Tiffany, D. (2006). Environmental, economic, and energetic costs and benefits of biodiesel and ethanol biofuels. University of Minnesota, June 2006
- Schmidhuber, J. (2006). Impact of an increased biomass use on agricultural markets, prices and food security: A longer-term perspective. International Symposium of Notre Europe, November 2006
- Regmi, A., Deepak, M.S., Seale, J.L.jr., Bernstein, J. (2001). Cross-Country Analysis of Food Consumption Patterns. Economic Research Service, January 2001
- The Guardian, Secret report: biofuel caused food crisis, 4 juli 2008
- De Volkskrant, Biobrandstof oorzaak voedselcrisis, 5 juli 2008
- AgriHolland, Biobrandstoffen en Duurzame Energie, 2008

Richard Nooij is 3^e jaars student Algemene Economie.

De Wereldbank schat in hetzelfde rapport dat 100 miljoen mensen door de stijgende voedselprijzen onder de armoedegrens zijn geschoten.

de bewijslast neemt toe dat deze ontwikkelingen en de steun aan biobrandstoffen voornamelijk stijgende voedselprijzen tot gevolg hebben en in veel mindere mate positieve gevolgen voor het klimaat. Wellicht kan de komst van de tweede generatie biobrandstoffen dit ongunstige kosten-baten plaatje verbeteren.

Het idee is om bioafval zoals plantenstengels, oneetbare bladeren, slachtafval en afvalhout om te zetten in brandstof. Zo hoeft er om het eetbare gedeelte van het biologisch materiaal niet geconcentreerd te worden en wordt het afval van de productieprocessen op een zinvolle manier gebruikt. Verder belooft de tweede generatie een sterk gereduceerde CO₂ uitstoot en is er minder landbouwgrond en energie voor nodig.

Schimmige processen

Het is ten slotte verstandig om even stil te staan bij de manier waarop de besluitvorming rond een product zoals biobrand-

wereldeconomie geïntegreerd is. Niet alleen het milieu is een globaal systeem waar de uitstoot van CO₂ op één plek gevolgen heeft voor het systeem als geheel, dit geldt ook in steeds hogere mate voor de economie. Zo kan het willen consumeren van gewassen om in een energiebehoefte te voorzien op de ene plaats leiden tot hoge nood duizenden kilometers verderop. Dit lijkt met de ophef die is ontstaan naar aanleiding van de voedselcrisis eindelijk voldoende te worden opgemerkt. De reacties richten zich voornamelijk op de tweede generatie biobrandstoffen: politici en experts bezweren ons dat deze alle problemen zal oplossen.

FEB Flits

Nieuw onderzoekscentrum op verzekeringsterrein brengt verschillende disciplines samen

Het Amsterdam Centre for Insurance Studies (ACIS) van de UvA, een nieuw onderzoekscentrum op het terrein van verzekeringen, is per 1 juni 2008 van start gegaan. ACIS is multidisciplinair: Actuarieel, Recht, Bedrijfskunde en Financiële economie komen erin samen. Het overkoepelende onderzoeksthema van ACIS is 'Marktwerking in en regulering van de verzekeringssector'. Daarnaast richten de onderzoekers van ACIS zich op verschillende deelthema's: 'Grenzen aan Verzekeraarbaarheid', 'Toezicht op Verzekeringen', 'Schadelastbeheersing', 'Knelpunten in het Verzekeringsrecht' en 'Toegepaste Verzekeringsstatistiek'. ACIS is opgezet in samenwerking met het Verbond van Verzekeraars, dat een opstartsubsidie ter beschikking heeft gesteld.

ACIS is een initiatief van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde en de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam. ACIS is een community met daarin ongeveer vijftig onderzoekers uit binnen- en buitenland: tophoogleraren, veelbelovende onderzoekers en talentvolle promovendi die voor het overgrote deel ook als docent verbonden zijn aan de master Verzekeringkunde van de Amsterdam Business School van de UvA. De directie van ACIS bestaat uit dr. Marc Hendrikse (o.a. opleidingsdirecteur Master Verzekeringkunde, uhd OUNL) en prof. dr. Antoon Pelsser (hoogleraar Marktconforme waardering van verzekeringscontracten, UvA).

Onderzoek van ACIS zal onder andere naar buiten worden gebracht tijdens de zogeheten ACIS-symposia. Zo wordt op vrijdag 24 oktober 2008 in het Trippenhuys van de KNAW in Amsterdam een symposium georganiseerd onder het thema 'Knelpunten in het verzekeringsrecht'.

'Ondernemersvuur': wetenschap meets ondernemerschap

Burgemeester Job Cohen presenteerde op donderdag 12 juni tijdens de bijeenkomst 'Mixed Zone' in Amsterdam het eerste exemplaar van de publicatie *Ondernemersvuur*. Hierin staan 49 inspirerende verhalen over de succesvolle gang die (voormalig) studenten van de Universiteit van Amsterdam (UvA) maakten van de collegebanken naar een eigen bedrijf. Over vallen en opstaan en de plek die de wetenschap daarbij inneemt.

Met de publicatie *Ondernemersvuur* wil de Universiteit van Amsterdam ondernemerschap bij academici onder de aandacht brengen en laten zien dat ondernemen ook een optie is voor de toekomst. De geïnterviewden - uiteenlopend van beginnende tot gearriveerde ondernemers - hebben allemaal aan de UvA gestudeerd, of studeren nog steeds. Zij startten ondernemingen als TomTom, Hyves, New York Pizza, Boer & Croon en Studelta. Naast interviews bevat het boek informatie die de ondernemer van de toekomst kan helpen bij de eerste stappen naar een eigen bedrijf.

Ondernemersvuur is te koop in alle vestigingen van boekhandel Selexyz in Amsterdam. Kosten: € 4,95.

Amsterdam Business School benoemd tot CFA Program Partner

De Amsterdam Business School (ABS) van de Universiteit van Amsterdam is benoemd tot Program Partner van het CFA Institute. Deze benoeming betekent een erkenning van de academische kwaliteit en de praktische relevantie van de Master of International Finance (MIF) van de ABS. CFA en ABS tekenden op dinsdag 24 juni een partnerovereenkomst. De ondertekening is onderdeel van Opportunities and Challenges for Pension Funds, een bijeenkomst georganiseerd door de CFA Society of the Netherlands. Op het programma stond tevens de lancering van een mondiale gedragscode voor bestuursleden van pensioenfondsen.

Het CFA Institute is binnen de financiële sector vooral bekend als uitgever van de titel Chartered Financial Analyst (CFA). Daarnaast sluit het instituut wereldwijd partnerovereenkomsten af met een klein aantal geselecteerde universiteiten om opleidingen op het terrein van financiering (bachelor of master) te erkennen, die academisch van hoog niveau zijn en tegelijkertijd relevant zijn voor de financiële beroepspraktijk. De MIF, sinds 1996 te volgen bij de ABS, voldoet aan deze eisen.

De ABS is benoemd tot partner van het CFA Institute, omdat de studenten van de MIF tegelijkertijd een academische en een professionele kwalificatie behalen. De partnerovereenkomst stimuleert de integratie tussen academische theorie en financiële praktijk door een uitwisseling van informatie en de gezamenlijke organisatie van evenementen.

Tom Wansbeek (r), decaan van de FEB en Dennis McLeavey van het CFA Institute.

Nieuwe deeltijdaanstelling Henriëtte Maassen van den Brink bij UM

Per 1 september 2008 zal prof. dr. Henriëtte Maassen van den Brink de eerste leerstoel "Evidence Based Onderwijs" in Nederland bekleden aan de Universiteit van Maastricht. Zij deelt de leerstoel met Prof. dr. Wim Groot.

Henriëtte Maassen van den Brink zal zich gaan bezig houden met het opzetten van het Maastrichtse deel van TIER (Top Institute for Evidence Based Education Research) waarbij een verbinding wordt gelegd met de Teacher Academy van de Universiteit Maastricht. De UM Teacher Academy is een samenhangend geheel van programma's, variërend van vakinhoudelijke bijscholing van leraren en praktische modules op basis van inzichten over cognitieve en psychologische leerprocessen, tot promotietrajecten voor docenten en managementtrainingen voor leden van schooldirecties. Een van de doelstellingen van de Teacher Academy is om 'Evidence Based' onderzoeksresultaten uit TIER over te dragen aan docenten in het primair, voortgezet en hoger onderwijs en om 'evidence based' werken in het onderwijs te stimuleren. Binnen de TA zal ook een leergang voor beleidsambtenaren ontwikkeld worden. Henriëtte Maassen van den Brink zal vooral deze twee laatste twee taken op zich nemen. Daarnaast zal zij vanuit de UM de leadpartner (landelijk coördinator) zijn voor het thema Onderwijs en Arbeidsmarkt van NICIS, het Maatschappelijk Top Instituut voor Grootstedelijk Onderzoek in Den Haag (NICIS Institute for Urban Research & Practice).

Henriëtte Maassen van den Brink blijft verbonden aan de Universiteit van Amsterdam als hoogleraar Onderwijs- en Arbeidseconomie, wetenschappelijk coördinator en penvoerder van TIER en als vicedecaan van de Faculteit Economie en Bedrijfskunde en directeur van de Amsterdam School of Economics.

FEB op Lowlands

Op 15, 16 en 17 augustus gaven de studenten Inez Zwetsloot, Marleen van Kalmthout, Chen Yeh en de promovendus Benjamin Kemper onder leiding van docent Maurice Koster een dagelijkse interactieve workshop op Lowlands ter promotie van de wiskunde. Onder het motto "Winnen is belangrijker dan meedoen" werden de deelnemers uitgedaagd een oplossing te bedenken voor drie klassieke speltheoretische problemen.

De workshop werd namens de FEB en project Web-spijkeren 2 gehouden in de SIGMA tent (Special Interest Group Mathematics). Ook andere universiteiten en wiskundige instellingen deden mee.

Op 26 juni vertrok ik naar Egypte, om daar voor een periode van 8 weken stage te lopen bij een NGO midden in de wijk Moqattam in Caïro. Deze wijk werd na de aardbeving in 1992 door de regering gebruikt om geëvacueerde families te huisvesten. Sindsdien is er niet meer naar de huizen en families van Moqattam omgekeken en is het er slecht gesteld met (openbare) voorzieningen. Vanuit mijn westerse optiek zou ik zeggen dat de situatie hier niet veel verschilt met de situatie in een sloppenwijk, gelet op de slechte kwaliteit van de huizen en de onhygiënische omgeving.

Om de kinderen uit Moqattam van culturele educatie te voorzien, richtte Azza Kamel in december 2005 de NGO 'Alwan wa Awtar' op en sindsdien organiseert zij, met dank aan de hulp van tientallen vrijwilligers, workshops en trainingen op het gebied van kunst en cultuur aan kinderen uit de buurt. Mijn taak was om projectdagen te organiseren en om Engelse les aan de kinderen te geven. Dat laatste was erg lastig omdat het niveau waarop de kinderen Engels spraken erg laag was. Bovendien spreek ik zelf geen Arabisch, maar toch lukte het steeds beter om te communiceren.

Ik ben aan deze stageplaats gekomen via AIESEC, een groot internationaal platform voor studenten. AIESEC organiseert een keer per jaar het NOUR-project ("nour" betekent "licht" in het Arabisch), een project waarmee geprobeerd wordt de kloof tussen de westerse en de oosterse wereld te verkleinen. Ik heb met dank aan deze stage de Arabische wereld op een heel positieve manier leren kennen en ik heb echt ervaren wat de verschillen zijn met de westerse wereld. Maar ook heb ik gezien wat de overeenkomsten zijn. Ik erger me nu nog meer dan voorheen aan de bestaande vooroordelen over moslims en de islam en

ik ben van plan om mijn ervaringen dan ook te delen om zo het draagvlak ervan te kunnen versterken. Ook dit maakt deel uit van het NOUR-project: in de vorm van een terugkomstraject zullen wij als Nourdeelnemers onze ervaringen verspreiden en ook zullen we Arabische studenten die in Nederland hun stage doen wegwijs maken.

De stage die ik heb gedaan paste niet zozeer bij mijn studie bedrijfskunde. Er waren wel raakvlakken: ik werkte voor een NGO zonder winstdoel en het was interessant om zo'n bedrijfsstructuur van dichtbij te zien en te ervaren, zeker omdat ik in Nederland bij een commercieel bedrijf werk. De verschillen zijn uiteraard groot: het wel of niet nastreven van winst beïnvloedt alle keuzes en er wordt totaal anders omgegaan met efficiency. Dit laatste viel me niet alleen op de werkvloer op, maar ook in het dagelijkse leven in Egypte. In de supermarkt moet je niet verwachten snel geholpen te worden bij de kassa, van het openbaar vervoer moet je niet verwachten dat de treinen en bussen op tijd vertrekken, en je moet er op rekenen dat vijf keer per dag alles en iedereen een moment stopt waar hij of zij mee bezig is, om te bidden. Hier moest ik, gewend om altijd alles zo strak mogelijk te plannen, wel even aan wennen!

Behalve de genoemde raakvlakken was mijn stage dus niet erg op bedrijfskunde gericht. Ik kan mijn activiteiten nog wel enigszins scharen onder het kopje 'projectmanagement' want we hebben een keer een VN-congres nagebootst met de kinderen en we hebben een groot concert met ze voorbereid en georganiseerd. Verder kwam het er toch vaak op neer dat we ze in klasjes Engels probeerden te leren of dat we ze bezighielden met muziek en dans. Het feit dat we ze dan van de straat hielden was voor mij een grote motivatie om er iets leuks van te maken. Ik heb veel van de kinderen geleerd en ik weet dat ik hen ook geholpen heb. Werkervaring opdoen in een multinational kan met een economische of bedrijfskundige achtergrond in principe altijd nog, maar deze ervaring was voor mij echt uniek.

Voor meer informatie over het Nour-project: www.nourproject.nl.

Voor meer informatie over de NGO waar ik heb gewerkt: www.alwan-awtar.org.

Tosca Hilgers is 22 jaar en is 3e jaars bedrijfskunde student. Momenteel volgt ze een minor Spaanse taalverwerving.

Vereniging Studenten Actuarial en Econometrie & Operationele Research

De Vereniging Studenten Actuarial en Econometrie & Operationele Research (VSAE) werd in 1963 opgericht en richt zich op alle studenten kwantitatieve economie van de Universiteit van Amsterdam. Inmiddels is de VSAE de toonaangevende studievereniging in haar vakgebied en de grootste in haar soort. Wij streven er naar om onze leden te helpen bij hun studie en bieden hen de mogelijkheid om zich breder te oriënteren. Daarnaast is er natuurlijk de nodige ruimte om je studiegenoten via ontspannende activiteiten beter te leren kennen.

Op inhoudelijk gebied organiseert de vereniging studiegerelateerde projecten zoals congresdagen, symposia en studiereizen. Naast de mogelijkheid tot deelname aan deze evenementen kunnen studenten, via het actief lidmaatschap, ervaring opdoen op het gebied van organisatie en bestuur.

In de laatste maanden van het afgelopen collegejaar stond een aantal activiteiten op het programma. In mei organiseerde de VSAE de ORM-dag; een vakinhoudelijk project waarbij er dieper werd ingegaan op het thema E-commerce. In juni was de jaarafsluiting het feestelijke laatste project van het collegejaar.

In de zomer is er hard gewerkt om de Beroependagen in goede banen te leiden. Dit carrière-evenement wordt gehouden op 7 en 8 oktober en geeft studenten de mogelijkheid om zich te oriënteren op een loopbaan na de studie.

Als je vragen hebt over de vereniging of wilt deelnemen aan de organisatie van één van onze activiteiten, dan nodigen we je van harte uit voor een nadere kennismaking.

Studievereniging VSAE

Roetersstraat 11, C6.06
1018 WB Amsterdam
e-mail: info@vsae.nl
tel.: 020-525 4134
website: www.vsae.nl

VSAE agenda voor de komende periode:

7-8 oktober: Beroependagen

Financiële Studievereniging Amsterdam

De Financiële Studievereniging Amsterdam (FSA) is de studievereniging voor financieel georiënteerde studenten. Onze vereniging is gericht op innovatie, ambitie en enthousiasme, dat zich vertaalt in professionaliteit. Ons motto luidt dan ook 'the urge to improve is what makes the difference'.

Als lid van de FSA kun jij gratis deelnemen aan alle internationale en nationale projecten die wij gedurende het gehele collegejaar organiseren. Daarnaast ontvang je vier keer per jaar het vakspecialistisch magazine *Fiducie* en het verenigingsblad *FSA&Beyond*.

Hierbij alvast een voorproefje van de projecten die de komende maanden op de agenda staan...

International Banking Cycle

Wanneer: September - november 2008

Waar: Amsterdam & Rotterdam

De meest toonaangevende banken van de wereld zullen Amsterdam en Rotterdam bezoeken. Door middel van een presentatie en een workshop kun jij een kijkje nemen in de wereld van de topbanken. Als afsluiting vindt een borrel plaats.

Website: www.bankingcycle.com

E-mail: ibc@fsa.nl

Landelijke Beleggingscompetitie

Wanneer: November 2008 – maart 2009

Waar: Amsterdam

Kun jij met het fictieve bedrag van 100.000 euro het hoogste rendement halen? Ga deze competitie aan en schrijf je in!

Website: www.beleggingscompetitie.nl

E-mail: lbc@fsa.nl

Trading Trophy

Wanneer: November & december 2008

Waar: Amsterdam

Een project waarin je landelijk de competitie kan aangaan in het traden. Doe mee aan de Amsterdamse voorronde van de Trading Trophy en bemachtig een plaatsje voor de finale in december in Amsterdam.

E-mail: tradingtrophy@fsa.nl

Of wil jij meer? Jezelf ontwikkelen binnen de meest professionele studievereniging van Nederland? Word dan actief lid bij de FSA. Wij zijn altijd op zoek naar enthousiaste, gemotiveerde studenten, dus kom langs op kamer C6.07 of ga naar onze website: www.fsa.nl. Natuurlijk kun je ook een e-mail sturen naar internebetrekkingen@fsa.nl.

Roetersstraat 11, C 6.07
1018 WB Amsterdam
E-mail: bestuur@fsa.nl
Telefoon: 020-5256512

Economiestudie en financiële crisis

Toen ik begin jaren tachtig economie studeerde, was er een grote economische crisis. Ongekende werkloosheid en grote onzekerheid of wij onze economie concurrerend konden krijgen. Het doemdenken vertaalde zich in allerlei voorstellen om via arbeidstijdverkorting de rampspoed 'eerlijk' te verdelen. Volledige werkgelegenheid werd gezien als een illusie. Hoe moest het verder met het land. Arie van der Zwan publiceerde zijn *masterpiece* 'Plaats en toekomst van de Nederlandse industrie', en een aantal verlichte geesten binnen onze eigen faculteit publiceerde het manifest 'Economie uit de klem' dat door mijn Tilburgse leermeester D.B.J. Schouten 'economie in de klem' werd gedoopt. Maar mijn keuze was makkelijk. De economie die je toen moest studeren was algemene economie: hoe de grote maatschappelijke economische problemen op te lossen? Dat ik daarnaast wat bedrijfseconomie deed, en financiering, mijn huidige leeropdracht, was min of meer toevallig. Bedrijfseconomie leek toen overigens nogal op veredeld boekhouden, wat niet echt als uitdagend kon worden gezien.

Tijden veranderen! Hier zit je dan als econoom die toevallig gespecialiseerd is in bancaire crises. Lehman Brothers in faillissement, Merrill Lynch in een noodgreep overgenomen door Bank of America en een week eerder zijn Fannie May en Freddie Mac nog min of meer genationaliseerd door de Amerikaanse overheid. En dit is al een poosje gaande. Een aantal maanden geleden hebben de Amerikaanse autoriteiten nog 29 miljard dollar geïnvesteerd in Bear Stearns om deze ordelijk te doen verdwijnen in J.P. Morgan.

En dat is dan Amerika. Gaat het beter in Europa? U mag het zeggen. Ik ben bang van niet...

Maar als U dit leest is dit mogelijk weer helemaal achterhaald. De financiële crisis heeft ons in haar greep en we weten zeker niet wat het volgende is dat ons te wachten staat. Een ding is zeker, het financieel systeem is niet bepaald stabiel en er zal iets moeten gebeuren. We hebben weer (!) geleerd dat de financiële sector te belangrijk is om aan zichzelf over te laten. Het maatschappelijke belang ervan is gewoon te groot. Voor economiestudenten maakt dit het leven interessant. Wat is er nu mooier dan iets studeren wat actueel is. En niet al-

Als U aan de slag gaat, een waarschuwing. Bescheidenheid en relativering zijn belangrijk. Dit betekent ook dat een historisch perspectief geen overbodige luxe is. We weten niet wat de toekomst brengt en bij een economische wetenschap, die geen natuurkrachten als wetmatigheden kent, ontbreekt vastigheid. Lessen trekken uit het verleden voor het voorspellen van de toekomst is daarmee van groot belang. Maar terugblikken op het verleden is niet gebruikelijk in de hedendaagse beoefening van de economische wetenschap. De moderne econoom ziet hooguit de laatste jaargangen van de vooraanstaande economische tijdschriften. Mijn eigen vakgebied is alles wat met de financiering van ondernemingen en de werking van financiële markten van doen heeft. En de financiële

Het gevaar is dat de 'moderne' econoom van vandaag lessen trekt uit het heden

leen actueel, de financiële crisis vraagt om fundamentele analyses om tot oplossingen te komen. En dit is geen oppervlakkig probleem. Het financiële systeem is zo ongrijpbaar geworden dat de inrichting en structuur ervan zwaar ter discussie staan. Voor iedereen die nu economie studeert is de keuze dus eenvoudig. U doet natuurlijk financiering, of financiële economie, daar is immers het grote maatschappelijke vraagstuk van de komende tijd.

crisis natuurlijk. Dit vakgebied heeft sterk aan belang gewonnen. Maar kijken we ooit naar het verleden? Zelden. Het gevaar is verre van denkbeeldig, namelijk dat de 'moderne' econoom van vandaag lessen trekt uit het heden en daar eeuwigheidswaarde aan toekent. Alsof de mensheid eeuwen heeft stilgestaan en de econoom van vandaag de waarheid in pacht heeft. Is het dan verrassend dat wij ons momenteel van crisis naar crisis slepen?

**Nu volg je het
financieel debat.
Binnenkort zit je
er middenin.**

Kom 6 november naar de Studentendag.

De Financiële Beschouwingen zijn achter de rug. De oppositie dient kamervragen in, het debat begint. Op zich niks om wakker van te liggen. Maar de minister heeft wel snel advies nodig. Heel snel. En ja, jouw advies. Je gaat aan de slag, terwijl de eerste cameraploeg je al op het spoor is.

Tijdens de Studentendag 2008 sta je oog in oog met de minister en de staatssecretaris van Financiën. Je werkt aan een echte case, met alle media-aandacht van dien. En je maakt kennis met een interessante werkgever. Een jonge organisatie waarin nieuw talent direct wordt beloond met een flinke dosis verantwoordelijkheid.

Bij Financiën tel je meteen mee.

Schrijf je in voor 26 oktober 2008

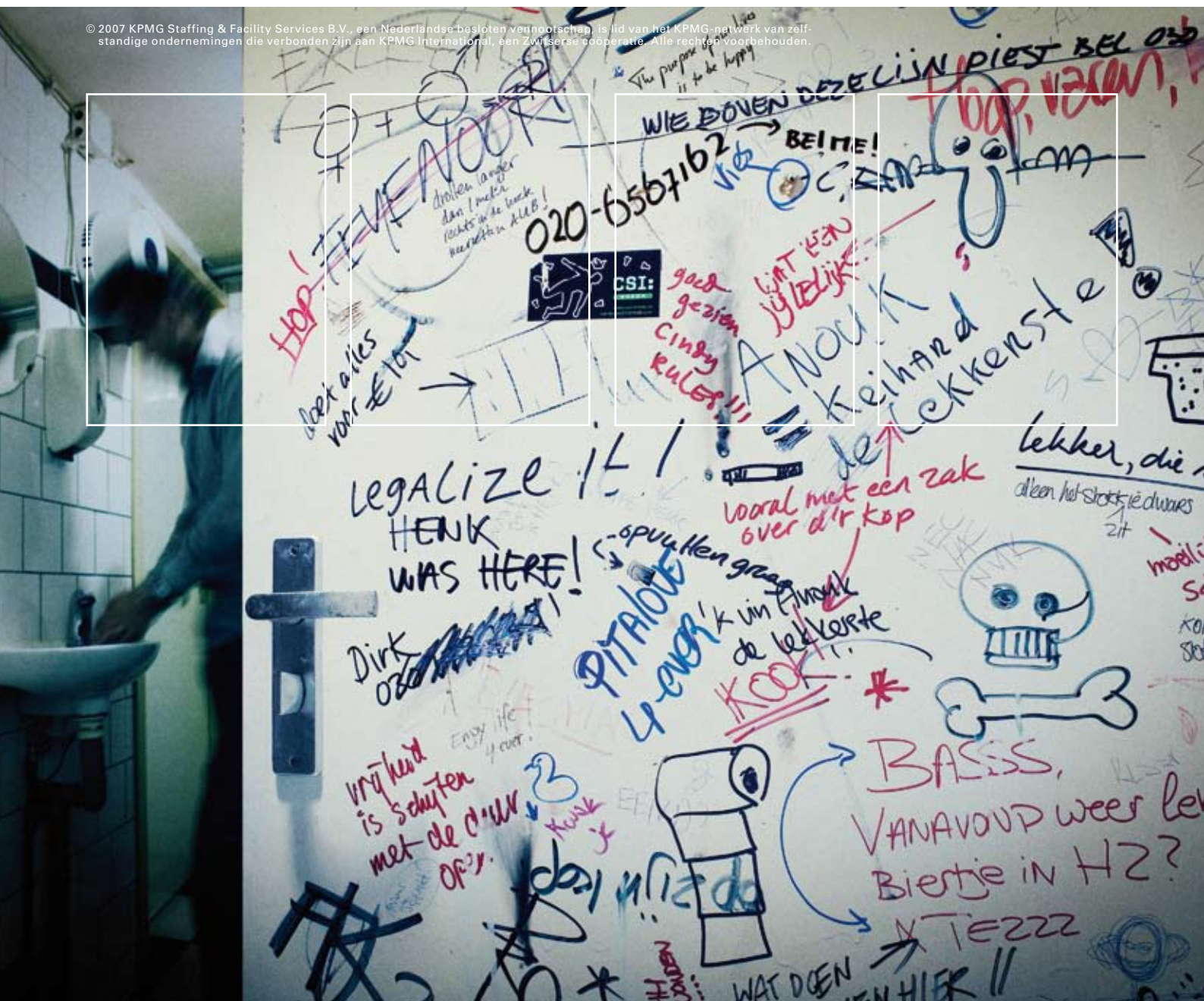
Wat betreft je profiel: je bent derde- of vierdejaars student algemene, bedrijfs- of fiscale economie. Met Nederlands of fiscaal recht en met bestuurskunde ben je ook van harte welkom, net als met iedere andere studie waar het vak openbare financiën in zit. Dus: heb je interesse in het financieel nieuws? En wil je binnenkort zelf het nieuws maken? Schrijf je dan vóór 26 oktober 2008 in via www.studentendag.nl.

www.studentendag.nl

Werken bij **het Rijk** Als je verder denkt

Wie schrijft blijft?

© 2007 KPMG Staffing & Facility Services B.V., een Nederlandse besloten vennootschap, is lid van het KPMG-netwerk van zelfstandige ondernemingen die verbonden zijn aan KPMG International, een Zwitserse coöperatie. Alle rechten voorbehouden.

Schrijf je scriptie of afstudeeropdracht bij KPMG.

Eerlijk is eerlijk, niet iedere tekst is even goed. Maar vaak zit er iets slims of moois tussen. En heel soms iets onvergetelijks. Zo is dat op de wc-deur van een kroeg en zo is dat bij KPMG, waar studenten als jij een scriptie of afstudeeropdracht kunnen schrijven. Zo'n scriptie of afstudeeropdracht is een ideale manier om kennis te maken met KPMG. Misschien zelfs het begin van een prachtige carrière: geef je al schrijvend blijk van passie voor het vak, dan moet je maar eens serieus overwegen om te blijven. Meer weten? Kijk op www.kpmg.nl/stages.